

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

WIELOLETNI PROGRAM INWESTYCYJNY I FINANSOWY GMINY ZARSZYN

Projekt

Opracowano w ramach projektu

Profesjonalne Zarządzanie w Gminie Zarszyn

Człowiek - najlepsza inwestycja

**Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**

Zarszyn 2011

Spis treści:

Wstęp.....	3
Informacje o gminie Zarszyn	4
Gmina w Polsce	4
Gmina Zarszyn	6
Krótka charakterystyka miejscowości	8
Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Zarszyn	11
Analiza budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010	22
Dochody budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 – 2010	22
Wydatki budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010	30
Dochody i wydatki budżetu gminy Zarszyn na tle wybranych gmin	35
Analiza zdolności finansowej gminy Zarszyn na lata 2011 – 2021	48
Zadania planowane do realizacji w gminie Zarszyn w latach 2011 - 2020	51
Spis map, tabel i wykresów	51

Wstęp

Planowanie inwestycyjne jest nowoczesnym sposobem zarządzania całością zasobów finansowych, którymi dysponuje jednostka samorządu terytorialnego. Stworzenie takiego planu niesie za sobą wiele korzyści, takich jak:

- w procesie planowania biorą udział osoby odpowiedzialne za planowanie i koordynowanie inwestycji, a także wnioskodawcy inwestycji; mogą nimi być np. organizacje społeczne i gospodarcze, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego,
- zadania inwestycyjne są skoordynowane, a przez to wzrasta ich skuteczność,
- dzięki zgrupowaniu wszystkich planowanych inwestycji w jednym dokumencie kontrola wydatków jest łatwiejsza,
- środki przyznawane są dysponentom zgodnie z jasnymi i przejrzystymi zasadami,
- wzrasta wiarygodność działań władz gminnych,
- usprawnieniu podlegają procedury przygotowania i rozliczania przedsięwzięć inwestycyjnych.

Wieloletni Plan Inwestycyjny i Finansowy przygotowany jest w celu skutecznego wydatkowania dostępnych środków. Opracowany w głównej mierze na podstawie budżetu gminy oraz strategii rozwoju zagwarantuje harmonijny rozwój jednostki Plan ten stanowić będzie dokument pozwalający wykorzystać środki pochodzące z funduszy unijnych, z budżetu państwa i innych źródeł. Część inwestycyjna dotyczy zadań zaplanowanych do realizacji w wyznaczonym okresie, natomiast część finansowa przedstawia prognozę dochodów i wydatków budżetowych, wysokość środków niezbędnych do wykonania planu inwestycyjnego oraz wysokość długu koniecznego do zaciągnięcia. Wieloletni Plan Inwestycyjny i Finansowy jest planem krocącym, co oznacza, że będzie on corocznie aktualizowany, tak, aby odpowiadał aktualnym i najważniejszym potrzebom lokalnej społeczności. Aktualizacja polegać będzie na wprowadzaniu nowych zadań oraz nowych informacji dotyczących zaplanowanych wcześniej przedsięwzięć.

Przygotowanie Planu składa się z kilku etapów, m. in.: zebrania informacji o potrzebach inwestycyjnych oraz posegregowania ich według priorytetów, przygotowania wstępnej wersji Planu oraz ustalenia Planu z projektem budżetu.

Informacje o gminie Zarszyn

Gmina w Polsce

Zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (t. j. Dz. U. 2001 r. Nr 142 poz. 1591) gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego w Polsce. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o charakterze lokalnym, niezastrzeżone w ustawach na rzecz innych podmiotów. Zadania własne gminy koncentrują się na zaspokajaniu zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. W szczególności są to sprawy z zakresu:

1. ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
2. gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
3. wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
4. działalności w zakresie telekomunikacji,
5. lokalnego transportu zbiorowego,
6. ochrony zdrowia,
7. pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
8. edukacji publicznej,
9. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
10. kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
11. targowisk i hal targowych,
12. zieleni gminnej i zadrzewień,
13. cmentarzy gminnych,
14. porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
15. utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,

16. polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
17. wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej,
18. promocji gminy,
19. współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.),
20. współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

W celu skutecznego wykonywania obowiązków narzuconych na gminę przez ww. Ustawę, może ona powoływać jednostki organizacyjne oraz zlecać wykonanie poszczególnych zadań innym podmiotom, w tym organizacjom pozarządowym. Jedną z jednostek organizacyjnych gminy jest Urząd Gminy. Organami gminy jest rada gminy oraz wójt, burmistrz lub prezydent sprawujący władzę wykonawczą, który wykonuje uchwały rady gminy oraz zadania wynikające z przepisów prawa. Podział władzy gwarantuje sprawne funkcjonowanie gminy, które bezpośrednio wpływa na zaspokojenie potrzeb zbiorowych wspólnoty oraz na wysoki poziom życia mieszkańców.

Gmina Zarszyn

Gmina Zarszyn jest gminą wiejską położoną w województwie podkarpackim. W wyniku reformy administracyjnej kraju, od 1 stycznia 1999 roku należy do powiatu sanockiego. Siedzibą gminy jest Zarszyn. Graniczy z sześcioma gminami: od wschodu z gminą Sanok, od południa z gminą Bukowsko, od zachodu z gminami Rymanów i Besko, a od północy z gminami Haczów i Brzozów. Przez centralną część gminy prowadzi szlak kolejowy: Stróże – Jasło – Krosno – Sanok – Zagórz i droga krajowa nr 28 relacji: Zator – Medyka.

Mapa 1. Powiat Sanocki na tle województwa podkarpackiego

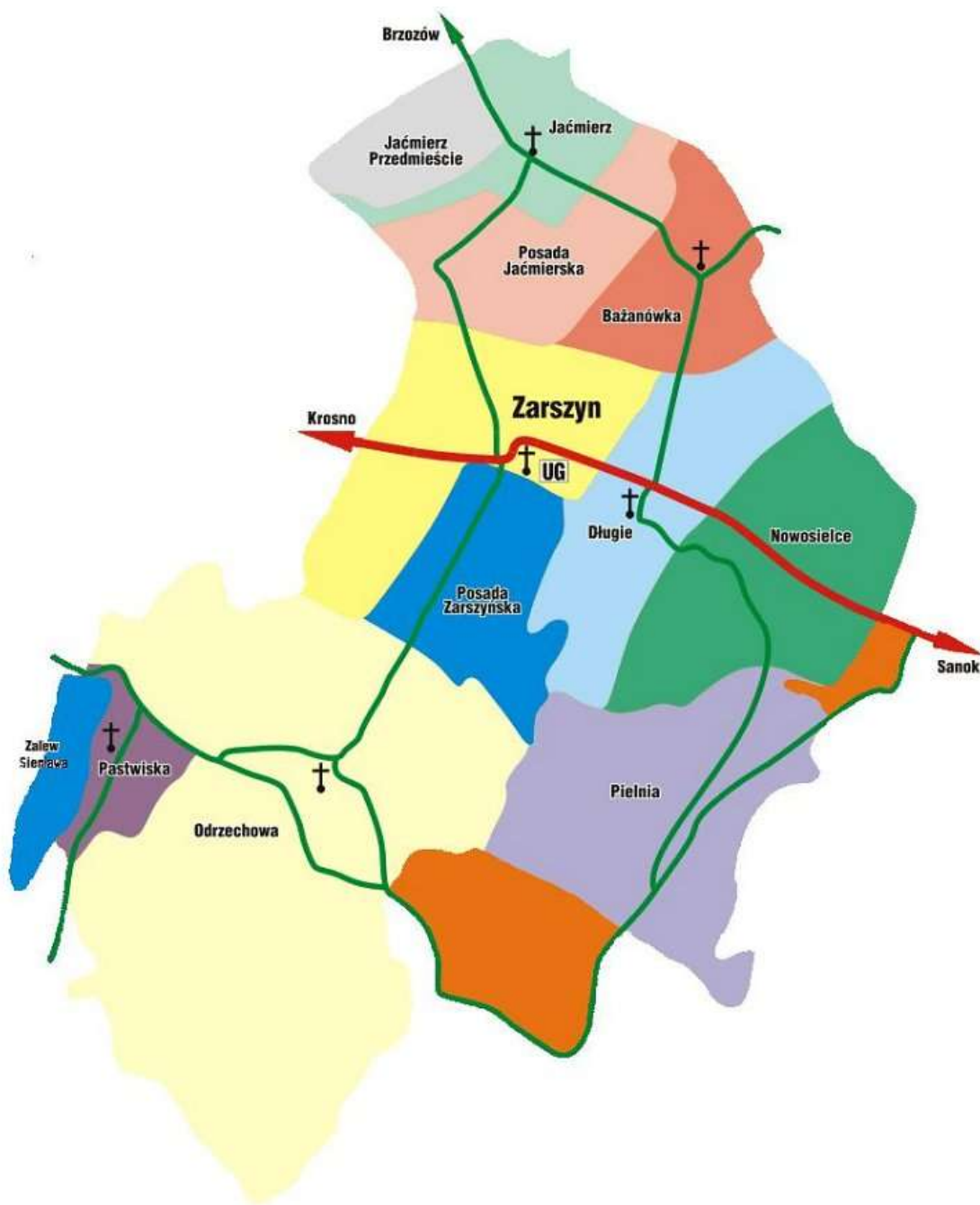
Źródło: www.pl.wikipedia.org

Mapa 2. Gmina Zarszyn na tle powiatu sanockiego

Źródło: www.gminy.pl

Mapa 3. Gmina Zarszyn

Źródło: www.zarszyn.pl

Obszar gminy został ukształtowany w 1973 roku, w wyniku reformy administracyjnej kraju. Gmina Zarszyn składała się wówczas z dwunastu sołectw: Bażanówka, Besko, Besko – Poręby, Długie, Jaćmierz, Mymoń, Nowosielce, Odrzechowa, Posada Jaćmierska, Posada Zarszyńska, Pielnia i Zarszyn. W takim kształcie gmina funkcjonowała do 1990 roku, kiedy to powstała nowa jednostka: Gmina Besko obejmująca swym zasięgiem Poręby i Mymoń.

Z sołectwa Jaćmierz natomiast wydzielono sołectwo Jaćmierz Przedmieście. W roku 2000 z sołectwa Odrzechowa wyodrębniono nową jednostkę pomocniczą gminy – sołectwo Pastwiska. Obecnie Gminę Zarszyn tworzy 9 miejscowości, w ramach których działa 11 sołectw:

- Bażanówka
- Długie
- Jaćmierz
- Jaćmierz Przedmieście
- Nowosielce
- Odrzechowa
- Pastwiska
- Pielnia
- Posada Zarszyńska
- Posada Jaćmierska
- Zarszyn

Krótką charakterystyka miejscowości

Bażanówka – wieś położona na północny wschód od Zarszyna. Przebiega przez nią droga lokalna z Zarszyna do Jaćmierza. W latach 1925 – 1998 przynależała administracyjnie do województwa krośnieńskiego. Pierwsza wzmianka o Bażanówce pochodzi z 1429 roku, nosiła wówczas nazwę Jęczmiszka Wola. Wieś założył syn Ferdynanda Mysnara, któremu ziemie te nadał król Władysław Jagiełło. Na przestrzeni wieków nazwa wsi niejednokrotnie zmieniała się, dzisiejsza, ostateczna wersja pochodzi z przełomu XVIII i XIX wieku. Majątek Bażanówka wielokrotnie zmieniał właścicieli, ostatnim był Daniel Rodich – Laskowski, zaś po II wojnie światowej, w wyniku reformy rolnej, przeszedł na własność Skarbu Państwa. W czasie wojny na terenie działał ruch oporu, którym kierował plut. Zygmunt Kędzior „Kabel”. Funkcjonował m. in. punkt przerzutowy na Węgry. Warto wspomnieć, że w Bażanówce powstała pierwsza parafia polskokatolicka. Pierwszą mszę w obrządku polskokatolickim odprawił 1 października 1922 roku ks. Jan Gritenas. Wieś posiada jeden zabytek – XIX – wieczny, zbudowany przez Feliksa Laskowskiego murowany dworek. Obecnie mieści się w nim szkoła podstawowa.

Długie – wieś położona na wschód od Zarszyna, przy drodze krajowej nr 28, obecnie najludniejsza spośród wsi składających się na gminę. Lokowana w 1390 roku, pojawia się w dokumencie, w którym król Władysław Jagiełło nadaje Długie, Zarszyn oraz Posadę Zarszyńską Jachnikowi ze Swoszowa. Nazwa Długie funkcjonuje od 1589 roku. W 1624 roku wieś została prawie całkowicie zniszczona przez Tatarów. Z upadku podnieśli ją krośnieńscy jezuita, którzy byli właścicielami wsi aż do 1773 roku. W późniejszym czasie w posiadanie majątku weszli Ostaszewscy oraz Wiktorowie. Zabytkami tej miejscowości są trzy kapliczki – jedna murowana, przydrożna pochodząca z przełomu XIII i XIX wieku, druga – stojąca w polu na terenie dawnego folwarku z 1900 roku oraz trzecia – kapliczka słupowa z 1933 roku.

Jaćmierz – posiada ponad 600-letnią historię, której początek sięga czasów, kiedy król Władysław Jagiełło podarował te ziemie Fryderykowi Mysnarowi. Następnie stanowił własność rodu Jaćmierskich. W późniejszych dekadach należał m. in. do kasztelana przemyskiego Stanisława Drohojowskiego herbu Korczak, sekretarza królewskiego, do Adama Bala – chorążego przemyskiego oraz Sebastiana Ostaszewskiego i rodziny Grotowskich. Po II wojnie światowej przeszedł na własność Skarbu Państwa. Aż do 1934 roku posiadał prawa miejskie, które utracił na skutek dotkliwych zniszczeń zadanych przez armię rosyjską w 1915 roku. Od czasów lokacji odbywały się tu 3 jarmarki w roku, a co tydzień – targi. Handlowano tu przede wszystkim bydłem oraz końmi. Rodzina Grotowskich prowadziła jedną z największych w Galicji hodowlę bydła zarodowego rasy simentalskiej i berneńskiej sprowadzonej ze Szwajcarii. Tradycja simentali została podtrzymana przez **Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Odrzechowa. W czasie II wojny światowej Jaćmierz zaangażowany był w działania ruchu oporu – wychodził tu tygodnik „Przegląd Tygodniowy” wydawany przez sanocki obwód AK. Zabytkami Jaćmierza są kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z XVII wieku, kapliczki przydrożne z XIX wieku, zabudowa rynku oraz kapliczka cmentarna Ostaszewskich z 1856 roku.**

Nowosielce – pierwsza wzmianka o tej położonej nad rzeczką Pielnicą wsi pochodzi z 1390 roku w dokumencie, na mocy którego król Jagiełło nadał Fryderykowi Mysnarowi Jaćmierz. Wiadomo, że Nowosielce były wsią królewską. W 1624 roku zostały spalone przez Tatarów. Od końca XVIII wieku należały do rodziny Gniewoszków. Z około 1900 roku pochodzi zespół dworski zbudowany przez właściciela wywodzącego się z tego rodu. W parku podworskim znajdują się pomniki przyrody. W Nowosielcach do II wojny światowej mieszkali oprócz Polaków Rusini oraz Żydzi, we wsi stała drewniana cerkiew. W lipcu 1945

roku do wsi wkroczyły oddziały UPA – wysadzona została stacja kolejowa, spalono wiele budynków, wielu mieszkańców straciło życie. W nowym kościele p. w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy zachowały się zabytkowe elementy wyposażenia – XVIII-wieczny późnobarokowy ołtarz boczny z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem malowany na desce z przełomu XVIII i XIX wieku. Wyposażenie nowej dzwonnicy stanowią dwa dzwony pochodzące z 1624 roku przeniesione z Zarszyna.

Odrzechowa – położona nad rzeczką Czernisławka na Pogórzu Bukowskim wieś notowana była już w 1419 roku. Była wsią królewską. Stanowiła znaczący w regionie ośrodek reformacji sprzyjając arianom. W 1623 roku została spustoszona przez Tatarów, a w 1777 roku zniszczona przez pożar. Odrzechową zamieszkiwali Polacy oraz Rusini – dzisiejszy kościół p. w. Jana Chrzciciela pierwotnie wzniesiony został jako cerkiew grekokatolicka. Od 1811 roku właścicielem folwarku w Odrzechowej, specjalizującego się w hodowli bydła simentalskiego, został Ignacy Urbański. W czasie I wojny światowej – 8 – 10 maja 1915 roku – wieś stała się areną walk wojsk rosyjskich stawiających opór przed pułkami austriacko-niemieckimi. Po II wojnie światowej grunty zostały rozparcelowane – znaczną część otrzymało państwo. Na obszarze 1000 hektarów utworzono Zootechniczny Zakład Doświadczalny, gdzie hoduje się m. in. konie huculskie.

Posada Zarszyńska – dawniej wraz z Zarszynem oraz Długiem stanowiła jedną całość. W 1395 roku król Władysław Jagiełło nadał ją Jachnikowi ze Swoszowa. Posada Zarszyńska jest wsią starszą od Zarszyna i niegdyś nazywana była „suburbium Zarszyn”. W latach 1810 – 42 stanowiła własność rodziny Ostaszewskich, a 1842 – 1945 – Wiktorów. Ostatni właściciele wzniesli na terenie wsi dwór, niestety został zniszczony w okresie II wojny światowej. Posada Zarszyńska jest rajem dla ornitologów – tutejsza kolonia bociana białego jest ewenementem w skali kraju, ponieważ umiejscowiona jest na terenie wyżynnym.

Posada Jaćmierska – Posada Jaćmierska Górna – wieś położona przy drodze z Zarszyna do Brzozowa. Przez wieki związana była z Jaćmierzem. Od 1829 roku do końca II wojny światowej była własnością rodziny Grotowskich. We wsi znajduje się odbudowany zabytkowy dworek.

Zarszyn – wraz z Posadą Zarszyńską oraz Długiem nadany został przez króla Jagiełłę Jachnikowi ze Swoszowa. W 1395 roku otrzymał prawa miejskie. Właścicielami Zarszyna na przestrzeni wieków byli m. in.: w XV wieku – Krzczon – Krystyn z Kozichłów, kasztelan i starosta sądecki, Piotr Smolnicki ze Smolic herbu Szreniawa, kasztelan, starosta sądecki oraz Stanisław Zarszyński. W późniejszym czasie Zarszyn stanowił własność również rodziny Pieniążków, od 1810 roku aż do końca II wojny światowej – Ostaszewskich i Wiktorów.

W II połowie XVI wieku kościół katolicki przekształcił się w zbór kalwiński. Podobnie jak inne wsie w okolicy Zarszyn został w 1624 roku spalony przez Tatarów. Od 1659 roku kościół stał się własnością Kolegium Jezuickiego w Krośnie. Wiadomo, że w XVII wieku istniał tu obronny zamek. W okresie powstania listopadowego – w maju 1831 roku zatrzymał się tu wraz ze swym korpusem gen. Józef Dwernicki. Zarszyn utracił prawa miejskie w 1934 roku na skutek dotkliwych zniszczeń I wojny światowej. Kolejna wojna dopełniła dzieła zniszczeń. W okolicy dworca znajduje się pomnik upamiętniający zamordowanych w czasie II wojny światowej Polaków i Żydów. 9 sierpnia 1944 roku do wsi wkroczyły wojska radzieckie. Dzisiejsza zabudowa wsi koncentruje się wokół prostokątnego rynku z nowymi budynkami. Przy głównej trasie znajduje się XIX-wieczny kościół p. w. św. Marcina Biskupa wzniesiony w stylu pseudogotyckim. Obecnie Zarszyn jest siedzibą gminy.

Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Zarszyn

Powierzchnię 10 540 hektarów zamieszkuje 9 269 osób¹. Na 1 km² przypada 88 osób. Liczba osób zamieszkałych gminę nie zmieniła się znacząco na przestrzeni ostatnich kilku lat. Liczbę tę z podziałem na płeć przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1. Liczba ludności według faktycznego miejsca zamieszkania (stan na dzień 31 XII)

	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem	9 236	9 247	9 281	9 245	9 269
Mężczyźni	4 503	4 514	4 524	4 494	4 502
Kobiety	4 733	4 733	4 757	4 751	4 767

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak widać, liczba ludności w gminie jest prawie niezmienna, niewielkie wahania są naturalną konsekwencją ruchu naturalnego ludności, ale nie powodują zmian w strukturze ludności gminy. Liczba mieszkańców na danym terenie zależy przede wszystkim od przyrostu naturalnego oraz migracji. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w 2010 roku ukształtował się na poziomie -0,1. Jest to wartość niższa niż średnia dla kraju (0,9) oraz województwa podkarpackiego (1,8). Jest najniższym wynikiem dla gminy

¹ Stan na 31 grudnia 2010 roku. Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Drugi czynnik wpływający na liczbę ludności w gminie to migracje.

Saldo migracji w roku 2010 przyjęło wartość dodatnią, co może być dobrą prognozą na przyszłe lata.

Wartości liczbowe obrazujące sytuację migracyjną w gminie Zarszyn w ciągu ostatnich kilku lat przedstawione są w tabeli:

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych

	2006	2007	2008	2009	2010
Saldo migracji wewnętrznych					
Ogółem	-12	24	27	-22	24
Mężczyźni	-3	20	12	-8	9
Kobiety	-9	4	15	-14	15
Saldo migracji zagranicznych					
Ogółem	-9	-2	4	3	1
Mężczyźni	-6	-3	3	3	1
Kobiety	-3	1	1	-	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

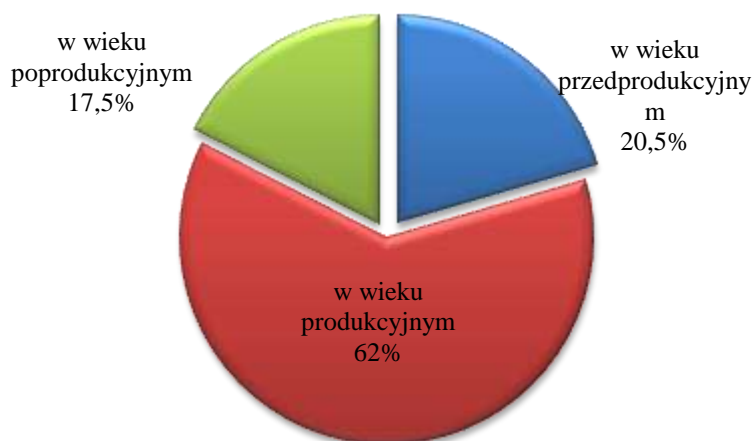
Ważnym czynnikiem rozwojowym dla danej jednostki terytorialnej jest struktura wiekowa mieszkańców, a przede wszystkim udział poszczególnych grup ekonomicznych wieku w ogólnej liczbie ludności. W Gminie Zarszyn wielkości te przedstawiają się następująco:

Tabela 3. Liczba ludności w ekonomicznych grupach wieku

LATA	2006	2007	2008	2009	2010
W wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)					
Ogółem	2 180	2 109	2 074	1 951	1 908
Mężczyźni	1 101	1 071	1 044	985	951
Kobiety	1 079	1 038	1 030	966	957
W wieku produkcyjnym					
Ogółem	5 511	5 554	5 612	5 673	5 731
Mężczyźni	2 868	2 904	2 954	2 991	3 042
Kobiety	2 643	2 650	2 658	2 682	2 689
W wieku poprodukcyjnym					
Ogółem	1 545	1 584	1 595	1 621	1 630
Mężczyźni	534	539	526	518	509
Kobiety	1 011	1 045	1 069	1 103	1121

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 1. Struktura mieszkańców Gminy Zarszyn według ekonomicznych grup wieku w roku 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Procentowy udział poszczególnych grup wieku w strukturze ludności gminy Zarszyn nie odbiega od średniej w powiecie sanockim, województwie podkarpackim czy kraju. Na każdym z tych szczebli wartości te są bardzo zbliżone.

W gminie Zarszyn funkcjonuje 8 oddziałów przedszkolnych. W 2010 roku korzystało z nich 129 dzieci, w tym 68 chłopców oraz 61 dziewcząt.

Gmina prowadzi 7 szkół podstawowych oraz 2 gimnazja:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Stapińskiego w Długiem,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Jaćmierzu,
- Szkoła Podstawowa w Bażanówce,
- Szkoła Podstawowa w Nowosielcach,
- Szkoła Podstawowa w Odrzechowej,
- Szkoła Podstawowa w Pastwiskach,
- Szkoła Podstawowa w Pielni,
- Szkoła Podstawowa w Zarszynie,
- Gimnazjum im. św. Jadwigi Królowej w Długiem,
- Gimnazjum w Zarszynie.

Współczynnik skolaryzacji (stosunek liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia, niezależnie od wieku – wg stanu na początku roku szkolnego – do liczby osób w wieku odpowiadającym temu poziomowi nauczania) w Gminie Zarszyn – oraz dla porównania w powiecie sanockim oraz województwie podkarpackim – kształtował się w 2010 roku na poziomie:

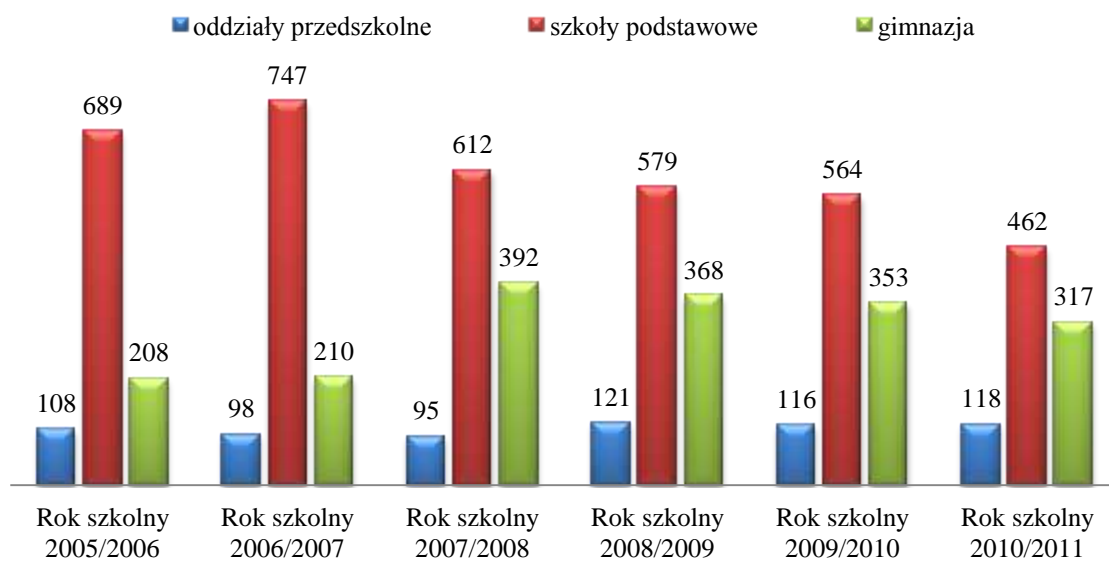
Tabela 4. Współczynnik skolaryzacji (w %) w gminie, powiecie, kraju i województwie w 2010 r.

	Gmina Zarszyn	Średnie wartości wskaźnika w powiecie sanockim	Średnie wartości wskaźnika w województwie podkarpackim	Średnie wartości wskaźnika w Polsce
Szkoły podstawowe	89,43	96,59	97,93	99,36
Gimnazja	86,18	93,20	97,57	100,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik skolaryzacji w Gminie Zarszyn, zarówno dla szkół podstawowych, jak i dla gimnazjów, jest niższy od średniej wartości tego wskaźnika na każdym z prezentowanych poziomów. Maleje również liczba dzieci w szkołach na terenie gminy. W latach 2005 – 2010 sytuacja przedstawiała się następująco:

Wykres 2. Liczba uczniów w szkołach w gminie Zarszyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jedynie liczba dzieci korzystających z punktów przedszkolnych jest w prezentowanych latach stabilna. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2010/2011 jest aż o 102 osoby niższa niż w poprzednim roku szkolnym. Od roku 2005/2006 do obecnie trwającego roku szkolnego liczba uczniów w szkołach podstawowych zmniejszyła się aż o 33%. W gimnazjach natomiast zwiększyła się o 109 uczniów (34%). W miarę stały poziom liczby uczniów uczęszczających do szkół jest też warunkiem stabilnego poziomu zatrudnienia w tych szkołach.

Na obszarze gminy Zarszyn mieszkańcy mogą skorzystać z podstawowych usług w zakresie opieki zdrowotnej – działają gabinety lekarza pierwszego kontaktu (rodzinnego) oraz punkty szczepień. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MedicSan” z siedzibą w Nowosielcach (prowadzący placówki w Długiem, Zarszynie, Jaćmierzu, Nowosielcach i Odrzechowej) świadczy także usługi medyczne specjalistyczne: położniczo-ginekologiczne, medycyny sportowej. Do usług medycznych oferowanych w gminie należy także opieka

pielęgniarska nad pacjentami obłożnie chorymi oraz opieka w zakresie medycyny paliatywnej świadczone w domu pacjenta. Szerszy zakres usług medycznych świadczą placówki medyczne w Sanoku.

Działania ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców Urząd Gminy realizuje we współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich, stowarzyszeniami społeczno-kulturalnymi, szkołami oraz stowarzyszeniami OSP. Działalność kulturalna finansowana jest ze środków budżetu gminy oraz ze środków unijnych. Wsparcie w zakresie kultury owocuje powstawaniem lokalnych zespołów artystycznych – orkiestr dętych, chórów i innych. Cyklicznie odbywają się imprezy kulturalne, na których grupy te prezentują swój dorobek artystyczny. Gmina Zarszyn współpracuje na polu kultury z sąsiednimi gminami oraz z miastami z zagranicy – przede wszystkim miastami słowackimi.

Na infrastrukturę sportową w omawianej gminie składają się szkolne sale gimnastyczne i boiska, a także kompleks sportowo-rekreacyjny w Posadzie Zarszyńskiej. Sale gimnastyczne posiadają wszystkie szkoły prócz szkół podstawowych w Bażanówce, Nowosielcach i Pielni. Jest ich więc łącznie 6. Funkcjonują także dysponujące boiskami ludowe kluby sportowe: „Orzeł” Bażanówka, „Orion” w Pielni, „Sanbud” Długie, „Szarotka” w Nowosielcach, Ludowy Klub Sportowy w Zarszynie i w Odrzechowej. Młodzież może rozwijać pasje sportowe dzięki specjalnie dla nich stworzonym klubom: przy Szkole Podstawowej w Zarszynie, w Pielni, przy Gimnazjum w Zarszynie oraz przy Szkole Podstawowej w Jaćmierzu. Na rzecz rozwoju aktywności fizycznej mieszkańców gminy działają również stowarzyszenia oraz Ochotnicze Straże Pożarne, które wespół z władzami gminnymi organizują imprezy sportowe.

Położenie gminy – zróżnicowanie krajobrazu, niski poziom uprzemysłowienia – stwarza idealne warunki dla rozwoju turystyki, zwłaszcza turystyki wiejskiej. Położenie gminy w pobliżu szlaku kolejowego i dróg krajowych gwarantuje szybki i łatwy dojazd do miejscowości Gminy Zarszyn. Wypoczynek urozmaicą gminne zabytki i inne atrakcje:

Tabela 5. Zabytki i atrakcje turystyczne w gminie Zarszyn

Bażanówka	Zabytkowy dworek – obecnie szkoła podstawowa
Długie	3 kapliczki – przydrożna z przełomu XVIII i XIX wieku, stojąca w polu na terenie byłego folwarku z 1900 roku oraz słupowa z 1933 roku

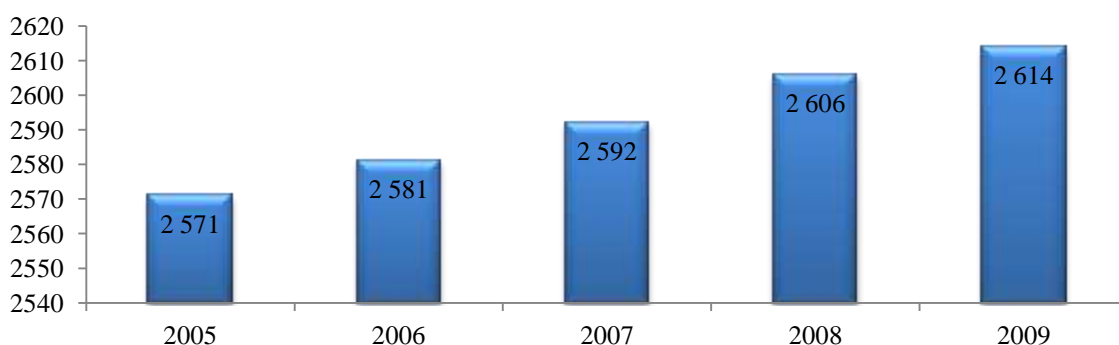

Jaćmierz	<ul style="list-style-type: none"> • Zabudowa rynku • Kaplica cmentarna Ostaszewskich z 1856 roku • Drewniany kościół z XVII wieku • XIX-wieczne kapliczki przydrożne
Nowosielce	<ul style="list-style-type: none"> • Obiekt architektury dworskiej • Zabytkowe wyposażenie kościoła pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy – XVIII-wieczny późnobarokowy ołtarz boczny z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem malowany na desce • Wyposażenie dzwonnicy – 2 zabytkowe dzwony
Odrzechowa	<ul style="list-style-type: none"> • Druga co do wielkości w Polsce stadnina koni huculskich oferująca różne formy turystyki konnej
Pastwiska	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość wypoczynku nad wodą, wypożyczenia sprzętu, wędkowania • Przez wieś przebiegają 2 szlaki piesze i jeden rowerowy
Pielnia	<ul style="list-style-type: none"> • Drewniany dwór • Cerkiew z dzwonnica
Posada Zarszyńska	<ul style="list-style-type: none"> • Odbudowany zabytkowy dworek • Zabytki przyrody • Ścieżka rekreacyjno-przyrodnicza • Siedlisko bociana białego

Na zasoby mieszkaniowe gminy składają się 2 614 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 219 274 m². Gmina jest właścicielem 15 lokali mieszkaniowych, których łączna powierzchnia użytkowa wynosi 809 m².

Liczba mieszkań na terenie gminy systematycznie wzrasta. Dynamikę tego wzrostu przedstawia wykres:

Wykres 3. Liczba mieszkań na terenie gminy w latach 2005 - 2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Zarszyn skomunikowana jest z głównymi ośrodkami rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez sieć dróg oraz szlak kolejowy Stróże – Jasło – Krosno – Sanok – Zagórz. Przez wsie Zarszyn, Długie i Nowosielce przebiega droga krajowa nr 28 prowadząca z zachodu na wschód przez Pogórze Śląskie, Beskid Makowski, Beskid Wyspowy, Kotlinę Sądecką, Pogórze Rożnowskie, Obniżenie Gorlickie, Doły Jasielsko-Sanockie, Góry Słonne i Pogórze Przemyskie. Układ komunikacyjny gminy tworzy także sieć dróg gminnych.

Gmina Zarszyn posiada słabo rozwiniętą sieć wodociągową. Z każdym jednak rokiem liczba budynków korzystających z niej jest coraz wyższa. Podobnie dzieje się z siecią kanalizacyjną. Oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w Zarszynie na północ od torów kolejowych Krosno – Sanok i na zachód od rzeki Pielnicy. Ilość ścieków odprowadzanych kształtuje się w granicach od 150 do 230 m³/d. Gmina jest natomiast w całości zgazyfikowana. Poniższa tabela przedstawia liczbę oraz odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w ostatnich latach:

Tabela 6. Infrastruktura wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa na terenie gminy w latach 2005 - 2009

LATA	2005	2006	2007	2008	2009
Sieć wodociągowa					
Liczba korzystających	1 911	2 213	2 728	2 838	2 903
Odsetek korzystających (w %)	20,7	24,0	29,5	30,6	31,4
Długość sieci (w km)	41,3	41,3	63,7	63,9	63,9

Sieć kanalizacyjna					
Liczba korzystających	3 212	3 283	3 954	4 024	4 132
Odsetek korzystających (w %)	34,8	35,5	42,8	43,4	44,7
Długość sieci (w km)	61,7	61,7	89,4	89,1	89,1
Sieć gazowa					
Liczba korzystających	7 966	7 973	7 965	7 971	7 930
Odsetek korzystających (w %)	86,4	86,3	86,1	85,9	85,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Województwo podkarpackie posiada korzystne warunki do funkcjonowania jako region rolniczy. Wysokiej klasy gleby pozwalają na efektywną produkcję rolną. Powiat sanocki charakteryzuje się sporym udziałem obszarów leśnych oraz niskim odsetkiem użytków rolnych. W samej Gminie Zarszyn udział gruntów leśnych kształtuje się następująco: powierzchnia gruntów leśnych ogółem wynosi 2410,6 ha, powierzchnia lasów natomiast – 2390,7 ha. Strukturę użytków rolnych pokazuje tabela:

Tabela 7. Struktura użytków rolnych (w ha)

Powierzchnia użytków rolnych ogółem	6665
Grunty orne	3724
Sady	26
Łąki	2108
Pastwiska	807

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 roku w omawianej gminie funkcjonowało ponad 2 tysiące gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa niewielkie – poniżej 1 hektara. Takich gospodarstw zanotowano 866. Gospodarstw powyżej 1 hektara a poniżej 2 jest 527, w przedziale od 2 do 5 hektarów

odnotowano 581, a do 7 hektarów – 112. Gospodarstwa o areale powyżej 100 hektarów stanowią niewielki odsetek ogółu gospodarstw – jest ich jedynie 4. Wśród ogółu gospodarstw aż 637 nie prowadzi działalności rolniczej. 765 produkuje wyłącznie na potrzeby własne. Jedynie 769, co stanowi około 40% ogółu gospodarstw, prowadzi produkcję rolniczą także w celach zarobkowych.

Dynamikę rozwoju gospodarczego kształtuje nie tylko produkcja rolnicza, ale także działalność przemysłowa i usługowa. Przemysł na terenie gminy Zarszyn jest bardzo mało rozwinięty, ale stwarza to szanse na rozwój takich dziedzin gospodarki jak na przykład turystyka. Poziom przedsiębiorczości na danym terenie bezpośrednio przekłada się na stan gospodarki na danym terytorium. Liczba podmiotów gospodarczych znajdujących się w rejestrze REGON w ostatnich latach nie zmieniała się znacznie i nie charakteryzowała się żadną wyraźną tendencją. W 2010 roku jedynie 4,9% należało do sektora publicznego, a więc nie odgrywa większej roli w kreowaniu gospodarczego oblicza gminy. Liczbę podmiotów gospodarczych przedstawia tabela:

Tabela 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2005 - 2010

Wyszczególnienie/Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem	430	415	419	421	450
Sektor publiczny	27	27	27	22	22
Sektor prywatny	403	388	392	399	428

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

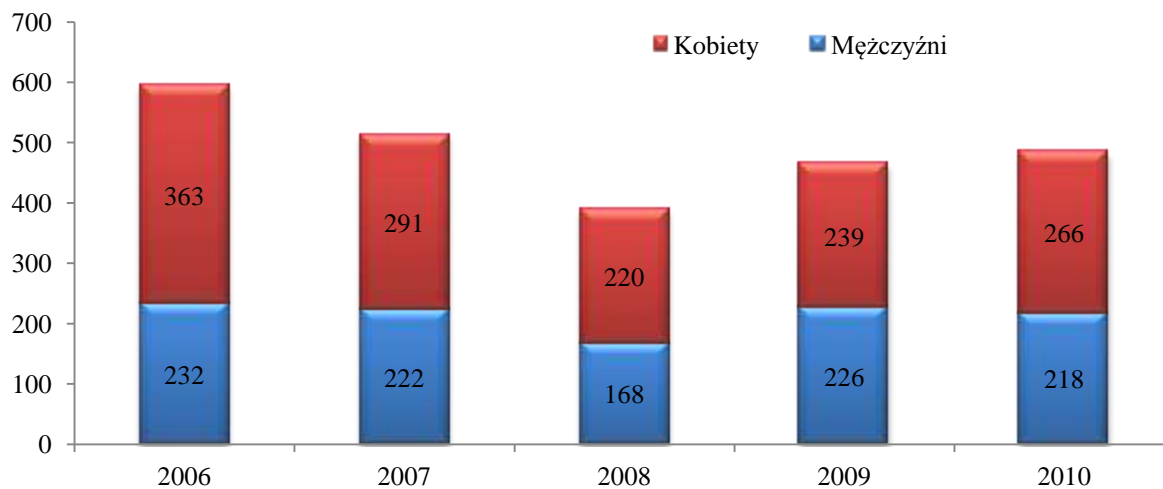
Rynek pracy w gminie Zarszyn jest niewielki i nie oferuje liczby stanowisk pracy odpowiedniej do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Większość miejsc pracy związana jest z handlem, z usługami i produkcją w niewielkim stopniu. Przeważająca grupa pracujących zawodowo mieszkańców gminy dojeżdża do pracy do ośrodków miejskich.

Tabela 9. Liczba bezrobotnych z podziałem na płeć w poszczególnych latach (stan na 31 XII)

	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem	595	513	388	465	484
Mężczyźni	232	222	168	226	218
Kobiety	363	291	220	239	266

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Od roku 2006 do 2008 liczba osób bezrobotnych z gminy Zarszyn zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sanoku malała. W 2009 roku tendencja odwróciła się i liczba bezrobotnych wzrosła, podobnie w roku następnym. Dynamikę zmian liczby bezrobotnych obrazuje wykres:

Wykres 4. Liczba bezrobotnych w gminie z podziałem na płeć w latach 2005 - 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010

W celu prawidłowej budowy prognoz długoterminowych konieczna jest diagnoza badanego zjawiska. Wiąże się to ze zbadaniem przeszłego oraz teraźniejszego stanu prognozowanych procesów. W tym celu dokonano analizy dochodów oraz wydatków budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010.

Dochody budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 – 2010

Głównymi źródłami dochodu budżetu gminy są dochody własne, subwencje oraz dotacje. Zestawienie dochodów gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010 przedstawia tabela:

Tabela 10: Podział dochodów w gminie Zarszyn w latach 2006 – 2010 (w zł)

RODZAJ DOCHODU	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
DOCHODY WŁASNE	3 802 528,72	4 324 785,17	4 861 431,81	5 009 259,07	7 138 995,61
SUBWENCJE	8 661 172,00	9 402 975,00	10 664 489,00	11 722 723,00	12 296 245,00
DOTACJE	3 890 888,12	8 005 919,80	5 705 320,75	12 282 778,87	6 308 032,54
POZOSTAŁE DOCHODY	271 494,48	83 865,60	0,00	0,00	0,00
DOCHODY OGÓLEM	16 626 083,32	21 817 545,57	21 231 241,56	29 014 760,94	25 743 273,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że dochód ogólny gminy sukcesywnie wzrastał w latach 2006 – 2009 z poziomu 16 626 083,32 zł do 29 014 760,94 zł (wzrost o 54,84%), natomiast w 2010 roku wyniósł ponad 25 743 273,15 zł. Regularnie rosły dochody uzyskane w ramach dochodów własnych gminy oraz subwencji. Dochody własne wzrosły z 3 802 528,72 zł w roku 2006 do 7 138 995,61 zł w roku 2010, natomiast poziom subwencji w 2006 roku wyniósł 8 661 172,00 i osiągnął 12 296 245,00 zł w roku 2010. Wysokość dotacji w poszczególnych latach w przeciwieństwie do dochodów własnych oraz subwencji podlegała sporym wahaniom. Wiąże się to z istotą dotacji, które mają charakter uznaniowy i są zależne od organu przyznającego dotację. Strukturę dochodów gminy na przestrzeni analizowanych lat przedstawia tabela:

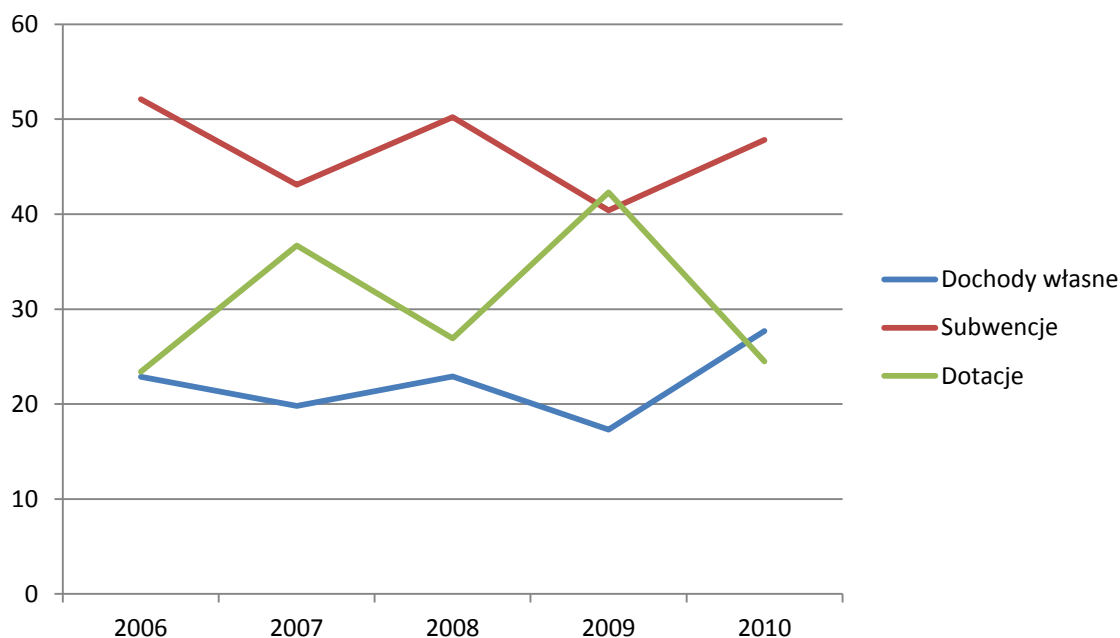
Tabela 11. Struktura dochodów budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010 (w %)

DOCHODY	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
Dochody własne	22,9	19,8	22,9	17,3	27,7
Subwencje	52,1	43,1	50,2	40,4	47,8
Dotacje	23,4	36,7	26,9	42,3	24,5
Inne dochody	1,6	0,4	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównym źródłem dochodu gminy były subwencje, których udział w 2006 roku stanowił 52,1 % ogólnego dochodu natomiast w 2010 spadł do 47,8 %. Istotną rolę w udziale procentowym w dochodach ogólnych gminy mają dotacje, których nieregularna wysokość wpływa na udział subwencji oraz dochodów własnych. W 2009 roku dotacje były głównym źródłem finansowania zadań gminy stanowiąc 42,3 % ogólnego dochodu. Dynamikę zmian w dochodzie gminy Zarszyn przedstawia wykres:

Wykres 5. Dynamika zmian dochodu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 12. Dochody budżetu gminy Zarszyn z tytułu subwencji w latach 2006 - 2010 (w zł)

SUBWENCJE	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
	8 661 172,00	9 402 975,00	10 664 489,00	11 722 723,00	12 296 245,00
Subwencja oświatowa	5 146 298,00	5 517 711,00	6 296 689,00	6 447 018,00	6 654 027,00
Uzupełnienie subwencji ogólnej	21 641,00	0,00	0,00	0,00	316 281,00
Część wyrównawcza subwencji ogólnej	3 405 733,00	3 796 412,00	4 259 275,00	5 137 006,00	5 223 846,00
Część równoważąca subwencji ogólnej	87 500,00	88 852,00	108 525,00	138 699,00	102 091,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 5 potwierdza fakt, że subwencje stanowią największy udział w dochodzie gminy Zarszyn. W ich skład wchodzi przede wszystkim subwencja oświatowa oraz część wyrównawcza subwencji ogólnej. Dochody gminy Zarszyn z tytułu subwencji oświatowej w 2006 roku wyniosły 5 146 298 zł, natomiast w roku 2010 ich wysokość wzrosła do 6 654 027 zł. Mimo regularnego wzrostu dochodu z tytułu subwencji oświatowej jej udział procentowy w ogólnym dochodzie w ramach subwencji maleje z 59,41 % w 2006 roku do 54,1 % w roku 2010. Rośnie natomiast udział części wyrównawczej subwencji ogólnej, w 2006 roku jej udział wynosił 39,32 % i wzrósł do 42,5 % w 2010 roku.

Tabela 13. Podział procentowy subwencji w latach 2006 – 2010 (w %)

SUBWENCJE	2006	2007	2008	2009	2010
Subwencja oświatowa	59,41	58,68	59,04	55	54,1
Uzupełnienie subwencji ogólnej	0,25	0,00	0,00	0,00	2,6
Część wyrównawcza subwencji ogólnej	39,32	40,37	39,94	43,82	42,5
Część równoważąca subwencji ogólnej	1,02	0,95	1,02	1,18	0,8
RAZEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 14. Dochody budżetu gminy Zarszyn z tytułu dotacji w latach 2006 - 2010 (w zł)

DOTACJE	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
	3 890 888,12	8 005 919,80	5 705 320,75	12 282 778,87	6 308 032,54
Dotacje celowe z budżetu państwa	3 742 190,43	5 905 843,52	5 199 222,50	5 104 443,03	5 484 090,69
Dotacje celowe z budżetów innych JST	130 697,69	1 987 690,28	30 000,00	6 660 982,87	0,00
Dotacje z funduszy celowych	18 000,00	112 386,00	476 098,25	116 800,00	19 352,40
Dotacje §§ 200, 620	0,00	0,00	0,00	400 552,97	804 589,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejną grupę dochodów gminy stanowią dotacje składające się głównie z dotacji celowych z budżetu państwa. Wartość tych dotacji w 2006 roku wynosiła 3 742 190,43 zł co stanowiło 96,18 % ogółu dotacji w tym okresie. W 2009 roku poziom dotacji celowych z budżetu państwa mimo podobnego poziomu jaki był w poprzednich latach obniżył się do 41,56 % na rzecz dotacji celowych z budżetów innych JST - ten z kolei wyniósł 54,23 % (6 660 982,87 zł) i był to najwyższy wynik jaki osiągnął podczas badanego okresu. W roku 2010 ponownie głównym źródłem dochodu gminy w ramach dotacji była dotacja celowa z budżetu państwa stanowiąc 86,94 % ogólnych dotacji. Strukturę dotacji przedstawia tabela:

Tabela 15: Podział procentowy dotacji w latach 2006 – 2010 (w %)

DOTACJE	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
Dotacje celowe z budżetu państwa	96,18	73,77	91,13	41,56	86,94
Dotacje celowe z budżetów innych JST	3,36	24,83	0,53	54,23	0,00
Dotacje z funduszy celowych	0,46	1,40	8,34	0,95	0,31
Dotacje §§ 200, 620	0,00	0,00	0,00	3,26	12,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 16. Dochody budżetu gminy Zarszyn z tytułu dochodów własnych w latach 2006 - 2010 (w zł)

DOCHODY WŁASNE	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
	3 802 528,72	4 324 785,17	4 861 431,81	5 009 259,07	7 138 995,61
Podatek rolny	333 088,24	418 146,69	541 830,81	586 318,76	402 804,03
Podatek leśny	0,00	0,00	46 788,61	47 601,84	42 721,45
Podatek od nieruchomości	887 381,01	850 187,97	856 941,51	1 008 583,71	1 641 199,10
Podatek od środków transportowych	109 749,54	105 303,33	120 141,00	119 262,00	131 762,40
Podatek od czynności cywilno prawnych	44 834,51	69 758,00	66 081,11	68 751,30	62 622,60
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	1 656 035,06	2 073 276,56	2 463 661,14	1 923 179,56	1 948 999,58
Dochody z majątku	223 484,86	440 810,57	270 070,43	654 548,73	366 946,82
Dochody z usług	28 736,23	26 166,71	22 338,69	21 254,52	145 319,83
Dochody z opłaty skarbowej	33 363,43	33 607,21	31 296,75	26 693,50	24 924,00
Pozostałe dochody własne	485 855,84	307 528,13	442 281,76	553 065,15	2 371 695,80

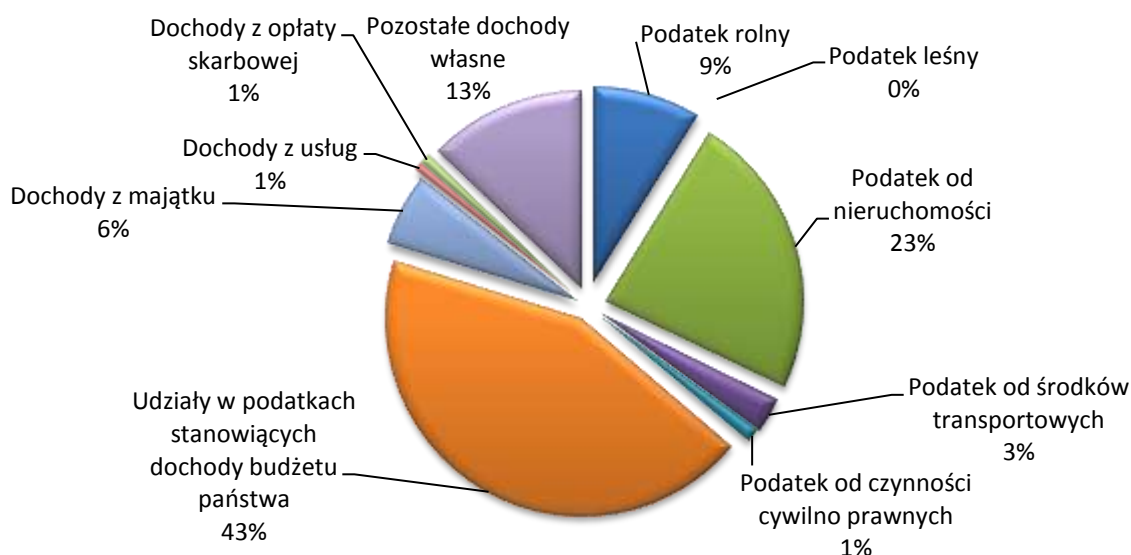
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody własne gminy Zarszyn regularnie rosły, ich poziom wynoszący w 2006 roku 3 802 528,72 zł wzrósł do 7 138 995,61 zł w 2010 roku stanowiąc 27,7 % udziału w dochodzie ogólnym. Dochody własne są źródłem finansowania zadań własnych gminy, na które gmina ma możliwość oddziaływania. Większy udział dochodów własnych w budżecie gminy pozytywnie sprzyja procesowi prognozowania budżetu. Do dochodów własnych zaliczymy przede wszystkim podatek od nieruchomości oraz udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa. Mają one największy udział w dochodach własnych gminy, w 2006 stanowiły łącznie ponad 66 % a w 2010 roku ponad 50% ogólnych dochodów własnych gminy. Dochody z podatku od nieruchomości kształtowały się na poziomie 887 381,01 zł w 2006 roku, natomiast 2010 roku osiągnęły wynik w wysokości 1 641 199,10 zł. Dochody z udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w 2006 roku wyniosły 1 656 035,06 zł a 2010 roku 1 948 999,58 zł. Analizując dochody gminy Zarszyn,

należy również zwrócić uwagę na wysoki poziom dochodu z podatku rolnego, co jest charakterystyczne dla gmin wiejskich. Dochód z podatku rolnego w 2010 roku wyniósł 402 804,03 zł i wzrósł o prawie 21 % w porównaniu z rokiem 2006 (333 088,24 zł).

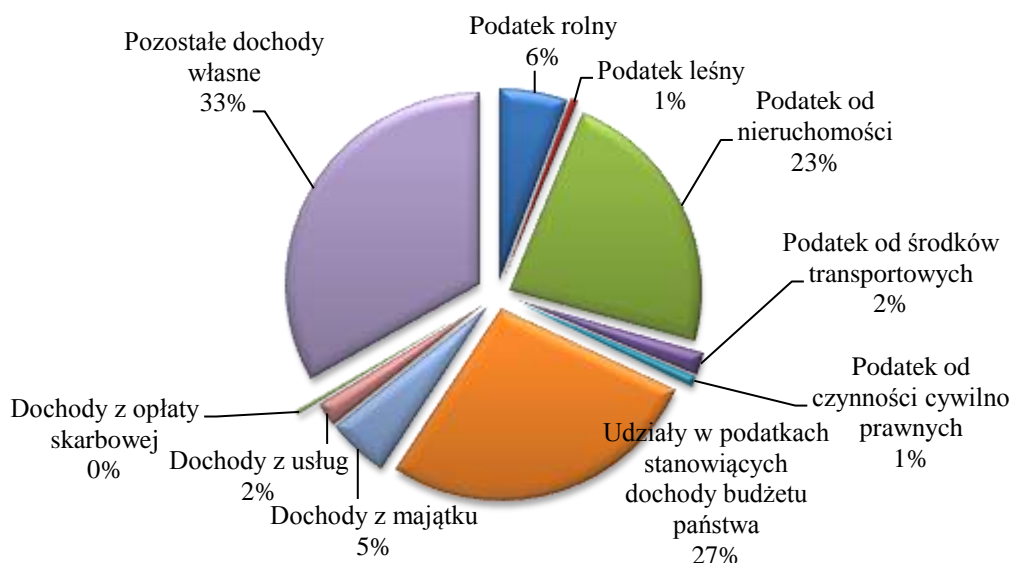
Wśród innych dochodów własnych możemy wyróżnić m.in. podatek leśny, rolny, od czynności cywilno-prawnych, od środków transportowych oraz dochody z majątku, usług i opłaty skarbowej. Dochód z wymienionych źródeł jednak nie jest tak duży jak w przypadku podatku od nieruchomości czy też udziałów w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa. Poniżej zaprezentowano podział dochodów własnych gminy Zarszyn w roku 2006 i 2010.

Wykres 6. Podział dochodów własnych w 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

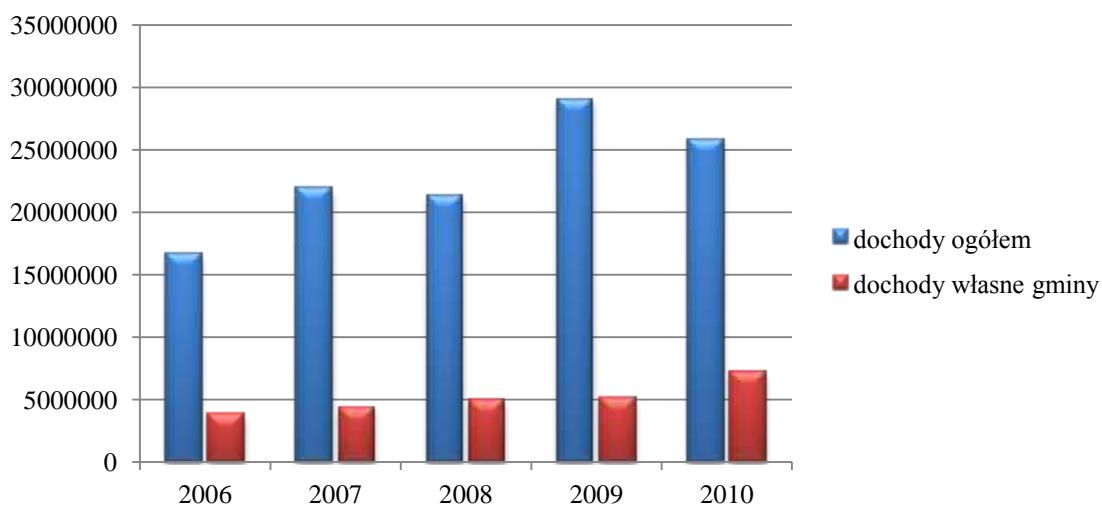
Wykres 7. Podział dochodów własnych w 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ważnym wskaźnikiem rozwoju gminy jest udział dochodów własnych gminy w dochodach gminy ogółem.

Wykres 8. Dochody własne gminy i dochody ogółem w latach 2006 – 2010 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody własne gminy, mimo, że z roku na rok są coraz wyższe, wzrastają bardzo powoli. Nieznacznie zwiększa się także ich procentowy udział w dochodach gminy ogółem. Od 2006 roku budżet gminy wzbogacają także środki pochodzące z budżetu Unii

Europejskiej, które w znaczny sposób wspomagają rozwój gospodarczy gminy. Dzięki pomocy finansowej płynącej w ramach programów współfinansowanych ze środków unijnych zdołano rozbudować infrastrukturę techniczną na terenie gminy. Wysokość środków pochodzących z Unii Europejskiej w poszczególnych latach pokazuje poniższa tabela:

Tabela 10. Środki unijne w budżecie gminy w latach 2006 – 2009 (w zł)

Lata	2006	2007	2008	2009
Kwota w zł	195 286,07	1 644 755,88	219 821,17	6 156 073,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

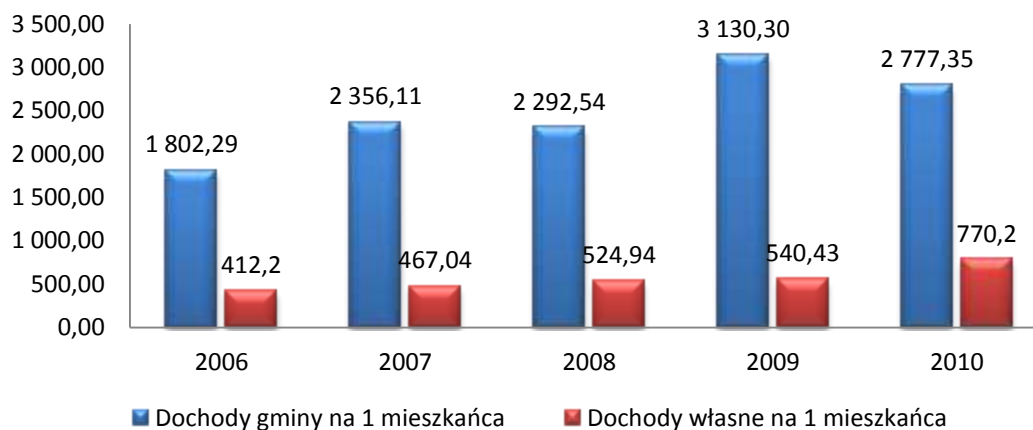
Ważnym wskaźnikiem rozwoju wspólnoty terytorialnej jest również dochód na 1-go mieszkańca. W Gminie Zarszyn i dla porównania w powiecie sanockim i województwie podkarpackim sytuacja przedstawia się następująco:

Tabela 11. Dochód na 1 mieszkańca w gminie, powiecie i województwie w latach 2006 – 2010 (w zł)

Lata	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Zarszyn	1 802,29	2 356,11	2 292,54	3 130,30	2 777,35
Powiat sanocki	1 920,25	2 096,43	2 380,82	2 392,40	2 532,14
Województwo podkarpackie	2 134,45	2 343,60	2 563,97	2 676,48	3 152,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 9. Dochody gmin i dochody własne na 1 mieszkańca (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wydatki budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010

Wydatki budżetu gminy możemy podzielić na dwie grupy: wydatki bieżące i wydatki majątkowe. Wydatki bieżące związane są m.in. z wydatkami na wynagrodzenia i uposażenia, zakup towarów i usług, koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań. Wydatki majątkowe obejmują m.in. wydatki na zakup i objęcie akcji, wydatki inwestycyjne oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki. Zestawienie wydatków w latach 2006 - 2010 gminy Zarszyn przedstawia tabela:

Tabela 19: Struktura wydatków gminy Zarszyn w latach 2006 – 2010 (w zł)

WYDATKI	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
WYDATKI BIEŻĄCE	14 036 720,15	15 151 796,34	16 365 674,16	20 447 980,16	21 704 150,94
Transport i łączność	174 352,93	150 251,52	170 680,77	681 758,38	510 110,17
Rolnictwo i łowiectwo	58 379,80	97 036,56	183 415,57	219 999,25	248 450,08
Administracja publiczna	2 106 177,32	2 170 808,54	2 415 205,20	3 152 359,48	3 109 382,45
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	484 460,48	368 787,52	406 548,45	485 054,50	562 726,47
Gospodarka mieszkaniowa	109 494,84	189 871,09	92 554,76	371 539,77	1 043 998,28
Kultura fizyczna i sport	104 340,94	95 297,74	77 612,60	105 999,80	127 272,95
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	306 025,85	301 405,34	284 617,24	472 583,82	717 393,35
Ochrona zdrowia	80 784,39	96 010,29	97 465,90	113 155,93	116 776,23
Pomoc społeczna	3 543 448,78	3 955 389,07	3 989 611,16	4 493 310,29	4 809 754,54
Oświata i wychowanie	6 210 369,44	6 735 801,74	7 282 257,77	8 601 366,81	8 899 062,42
Turystyka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	139 214,46	131 988,94	218 373,58	332 414,96
Pozostałe wydatki	858 885,38	851 922,47	1 233 715,80	1 532 478,55	1 226 809,04
WYDATKI MAJĄTKOWE	3 987 821,73	11 832 510,93	6 772 337,34	4 579 616,31	7 817 606,14
Transport i łączność	1 033 703,69	3 380 625,27	1 410 342,64	3 079 757,13	3 753 453,18
Rolnictwo i łowiectwo	0,00	2 260 097,88	0,00	497 827,56	2 434 636,51
Administracja publiczna	23 587,64	95 499,30	0,00	44 754,38	75 972,57
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	929 195,46	6 062 728,83	5 263 111,70	352 822,40	142 377,41

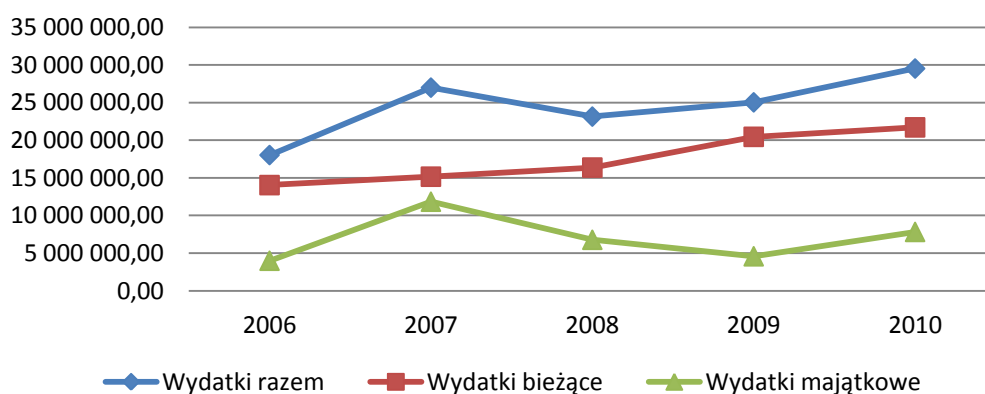
WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Gospodarka mieszkaniowa	0,00	8 155,20	0,00	2 210,40	0,00
Kultura fizyczna i sport	631 601,05	19 302,45	0,00	313 930,07	561 521,45
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ochrona zdrowia	10 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pomoc społeczna	0,00	0,00	38 881,00	10 622,17	3 690,00
Oświata i wychowanie	922 976,86	0,00	0,00	12 846,60	123 857,02
Turystyka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	6 102,00	60 002,00	264 845,60	722 098,00
Pozostałe wydatki	436 757,03	0,00	0,00	0,00	0,00
RAZEM	18 024 541,88	26 984 307,27	23 138 011,50	25 027 596,47	29 521 757,08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2006 - 2010 nastąpił prawie 64 % wzrost wydatków gminy z kwoty 18 024 541,88 zł do 29 521 757,08 zł. Analizując tabelę możemy zauważyć sukcesywny wzrost wydatków bieżących, ich wartość w 2006 roku wyniosła 14 036 720,15 zł natomiast w roku 2010 było to już 21 704 150,94 zł. Wydatki majątkowe na przestrzeni badanych lat podlegały wahaniam, osiągając maksymalną wartość w 2007 roku - 11 832 510,93 zł. Dynamika wzrostu wydatków gminy Zarszyn wygląda następująco:

Wykres 10. Dynamika wzrostu wydatków w latach 2006 – 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 20. Struktura wydatków bieżących w latach 2006 – 2010 (w %)

WYDATKI BIEŻĄCE	2006	2007	2008	2009	2010
Transport i łączność	1,24	0,99	1,04	3,33	2,35
Rolnictwo i łowiectwo	0,42	0,64	1,12	1,08	1,14
Administracja publiczna	15,01	14,33	14,76	15,42	14,33
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3,45	2,43	2,48	2,37	2,59
Gospodarka mieszkaniowa	0,78	1,25	0,57	1,82	4,81
Kultura fizyczna i sport	0,74	0,63	0,47	0,52	0,59
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,18	1,99	1,74	2,31	3,31
Ochrona zdrowia	0,58	0,63	0,60	0,55	0,54
Pomoc społeczna	25,24	26,11	24,38	21,97	22,16
Oświata i wychowanie	44,24	44,46	44,50	42,06	41,00
Turystyka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	0,92	0,81	1,07	1,53
Pozostałe wydatki	6,12	5,62	7,54	7,49	5,65
RAZEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

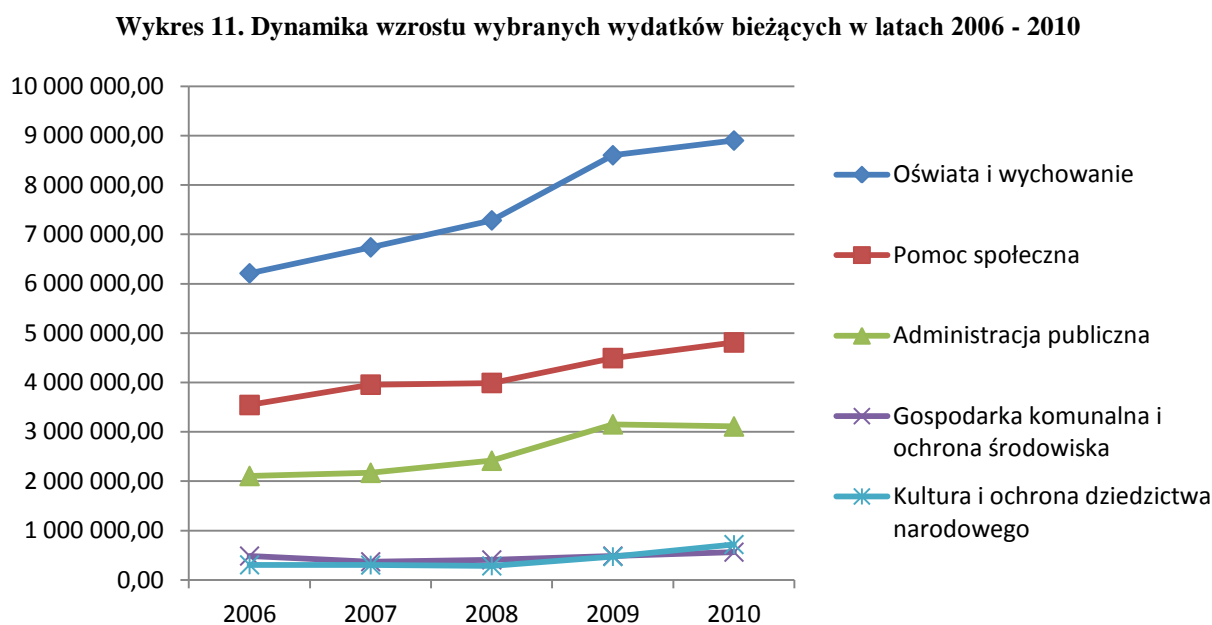
Głównymi wydatkami w ramach wydatków bieżących w okresie 2006 – 2010 były wydatki na oświatę i wychowanie. Ich wysokość wzrosła z 6 210 369,44 w 2006 roku do 8 899 062,42 zł w roku 2010, co daje ponad 43 % wzrost wydatków pomiędzy danymi latami. Udział wydatków na oświatę i wychowanie w przeciągu lat utrzymywał się na wysokim poziomie przekraczającym 40 % ogólnych wydatków, w 2010 roku wyniósł dokładnie 41 %.

Drugą grupę największych wydatków stanowią wydatki na pomoc społeczną. Zauważalny jest regularny wzrost wydatków w tej dziedzinie, w 2006 roku z budżetu gminy przeznaczono na ten cel 3 543 448,78 zł, natomiast w 2010 roku kwota ta wzrosła do 4 809 754,54 zł, co stanowi 22,16 % wydatków bieżących w tym okresie.

Wydatki na administrację publiczną to kolejna grupa wydatków bieżących na którą gmina przeznaczona znaczną część swojego budżetu. Wydatki te z roku na rok (oprócz 2010) zwiększały się i w przeciągu pięciu lat wzrosły o ponad 47 % z 2 106 177,32 zł do 3 109 382,45 zł. Należy jednak zwrócić uwagę na koszty administracji publicznej w 2009 roku, gdzie wydatki te wynosiły 3 152 359,48 zł i były większe od tych z 2010 roku.

Analizując dane z tabeli możemy zauważyć ogólną tendencję wzrostową pozostałych wydatków bieżących. Jedynym wyjątkiem jest turystyka, na którą od 2006 roku nie poniesiona żadnych wydatków. Wykres 11 przedstawia dynamikę wzrostu wybranych wydatków bieżących:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wysokość wydatków majątkowych oraz udział poszczególnych elementów wchodzących w ich skład w przeciwieństwie do wydatków bieżących podlegała sporym wahaniom. W 2010 roku największą część wydatków majątkowych stanowiły wydatki na transport i łączność (48,01 %) oraz rolnictwo i łowiectwo (31,14 %). Sukcesywnie wzrasta poziom wydatków na bezpieczeństwo i ochronę przeciwpożarową z 0 % w 2006 roku do 9,24 % ogólnych wydatków w roku 2010. Strukturę wydatków majątkowych gminy Zarszyn w latach 2006 – 2010 zaprezentowano w tabeli poniżej:

Tabela 21. Struktura wydatków majątkowych w latach 2006 – 2010 (w %)

WYDATKI MAJĄTKOWE	2006	2007	2008	2009	2010
Transport i łączność	25,92	28,57	20,83	67,25	48,01
Rolnictwo i łowiectwo	0	19,10	0	10,87	31,14
Administracja publiczna	0,59	0,81	0	0,98	0,97
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	23,30	51,24	77,71	7,70	1,82
Gospodarka mieszkaniowa	0	0,07	0	0,05	0

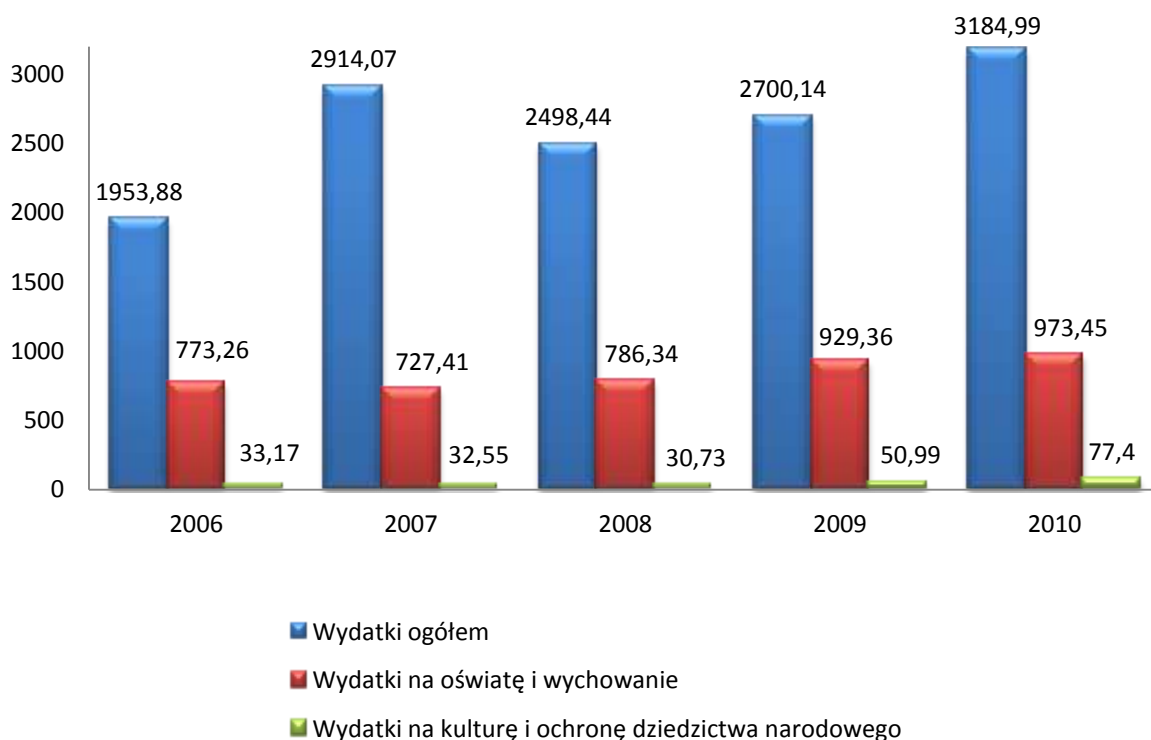
WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Kultura fizyczna i sport	15,84	0,16	0	6,85	7,18
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0	0	0	0	0
Ochrona zdrowia	0,25	0	0	0	0
Pomoc społeczna	0	0	0,57	0,23	0,05
Oświata i wychowanie	23,14	0	0	0,28	1,58
Turystyka	0	0	0	0	0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0	0,05	0,89	5,78	9,24
Pozostałe wydatki	10,95	0	0	0	0
RAZEM	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Istotnym wskaźnikiem jest również wysokość wydatków w przeliczeniu na 1-go mieszkańca. W gminie Zarszyn nastąpił wzrost tych wydatków z 1953,88 zł w 2006 roku do 3 184,99 zł w roku 2010. Wzrosły również wydatki na oświatę i wychowanie oraz na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego. Poziom poszczególnych wydatków w przeliczeniu na 1-go mieszkańca przedstawia wykres:

Wykres 12. Wydatki na 1-go mieszkańca w latach 2006-2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody i wydatki budżetu gminy Zarszyn na tle wybranych gmin

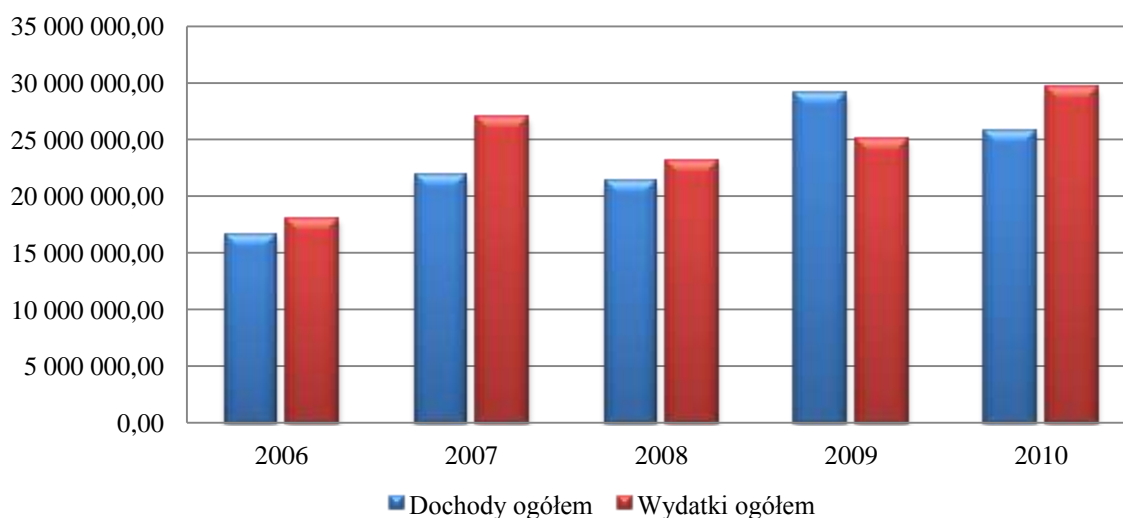
Dochody i wydatki gminy w poszczególnych latach wzajemnie się równoważyły, dzięki czemu deficyt budżetowy – jeśli się pojawiał – był niewielki. Niedobory finansowe w budżecie wynikają jednak z ambitnego planu inwestycyjnego. Dochody gminy, z wyjątkiem 2008 roku, z roku na rok są coraz wyższe. Wynik budżetowy oraz dynamikę wzrostu dochodów i wydatków w poszczególnych latach zaprezentowano poniżej:

Tabela 22. Wynik budżetowy gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010 (w zł)

Budżet gminy	LATA				
	2006	2007	2008	2009	2010
Dochody ogółem	16 626 083,32	21 817 545,57	21 231 241,56	29 014 760,94	25 743 273,15
Wydatki ogółem	18 024 541,88	26 984 307,27	23 138 011,50	25 027 596,47	29 521 757,08
Nadwyżka/Deficyt	-1 398 458,56	-5 166 761,70	-1 906 769,94	3 987 164,47	-3 778 483,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 13. Dochody i wydatki gminy w latach 2006 - 2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W celu porównania poziomu dochodów i wydatków gminy Zarszyn, wybrano gminy wiejskie z województwa podkarpackiego o podobnej powierzchni oraz liczbie ludności. Charakterystykę tych gmin przedstawia tabela:

Tabela 23. Powierzchnia i stan ludności wybranych gmin wiejskich

GMINA	Powierzchnia (w km²)	Liczba ludności (stan na 31 XII 2010)
Frysztak	91	10616
Dydnia	130	8106
Korczyna	93	10964
Niebylec	105	10610
Zarszyn	105	9269
Nozdrzec	121	8256
Dębowiec	86	8468
Haczów	72	9110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2006 - 2010 gmina Frysztak osiągała jedne z najwyższych dochodów spośród badanych gmin. Jej dochód sukcesywnie rósł i w 2010 roku wyniósł 36 195 260,02 zł. Gmina Zarszyn osiągnęła najwyższy poziom dochodów w 2009 roku - 29 014 760,94 zł, natomiast w 2010 dochód ten zmalał do kwoty 25 743 273,15 zł. Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, iż we wszystkich gminach nastąpił wzrost dochodu ogólnego w latach 2006 - 2010.

Tabela 24. Dochody ogólne wybranych gmin wiejskich w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010
Frysztak	21 336 706,83	23 220 773,09	23 703 078,23	24 905 264,66	36 195 260,02
Dydnia	19 633 575,85	19 873 611,93	21 385 226,40	22 891 283,79	32 990 546,80
Korczyna	20 099 904,65	21 498 853,66	24 834 836,60	25 593 876,42	27 680 289,80
Niebylec	19 641 712,27	20 914 036,57	22 942 185,41	24 093 533,14	26 607 733,48
Zarszyn	16 626 083,32	21 817 545,57	21 231 241,56	29 014 760,94	25 743 273,15
Nozdrzec	16 056 347,65	18 068 189,01	20 558 018,04	21 432 090,15	22 497 834,61
Dębowiec	16 525 944,32	18 490 148,14	20 648 797,24	20 130 263,38	22 200 131,53
Haczów	16 453 391,44	18 326 978,46	20 308 330,71	20 994 779,48	21 390 374,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 25. Dochody własne wybranych gmin wiejskich w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	Dochody własne				
	2006	2007	2008	2009	2010
Korczyna	6 080 531,62	6 375 412,83	7 778 624,14	7 163 079,62	7 364 918,45
Zarszyn	3 802 528,72	4 324 785,17	4 861 431,81	5 009 259,07	7 138 995,61
Frysztak	4 253 123,00	5 095 050,16	5 841 089,15	5 782 275,04	6 623 750,61
Dydnia	2 952 856,10	3 184 023,14	4 269 769,97	3 449 425,56	4 766 420,20
Dębowiec	3 200 574,17	3 434 343,17	5 713 105,70	4 592 862,32	4 638 004,25
Niebylec	4 132 869,78	4 668 529,81	5 190 822,31	4 370 975,87	4 353 858,21
Haczów	3 775 999,04	4 210 182,68	5 150 435,37	4 826 823,50	4 321 379,56
Nozdrzec	2 557 961,93	2 731 037,54	3 363 414,03	3 245 064,89	3 340 151,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody własne gminy Zarszyn (jako jedynej spośród badanych gmin) z roku na rok są coraz wyższe, w roku 2010 wyniosły 7 138 995,61 zł i były drugie co do wielkości w tym okresie. Najwyższy dochód uzyskała gmina Korczyna - 7 364 918,45 zł, natomiast najniższy gmina Nozdrzec - 3 340 151,09 zł.

Tabela 26. Relacja średnich dochodów własnych do dochodów ogólnych gmin w latach 2006 – 2010

GMINA	Średnia dochodów ogółem w latach 2006 - 2010	Średnia dochodów własnych w latach 2006 - 2010	Dochody własne/dochody ogółem (w %)
Frysztak	25 872 216,57	5 519 057,59	21,3%
Dydnia	23 354 848,95	3 724 498,99	15,9%
Korczyna	23 941 552,23	6 952 513,33	29,0%
Niebylec	22 839 840,17	4 543 411,20	19,9%
Zarszyn	22 886 580,91	5 027 400,08	22,0%
Nozdrzec	19 722 495,89	3 047 525,90	15,5%
Dębowiec	19 599 056,92	4 315 777,92	22,0%
Haczów	19 494 770,84	4 456 964,03	22,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział procentowy średnich dochodów własnych do średnich dochodów ogólnych gminy Zarszyn w latach 2006 – 2010 wyniósł 22,0 %. Jest to wynik zbliżony do wyników

uzyskanych przez inne gminy. Najwyższy udział procentowy badanych dochodów uzyskała gmina Korczyna – 29,0 %, natomiast najniższy gmina Nozdrzec – 15,9 %.

Zmiana dochodów ogólnych i własnych gmin ma również wpływ na zmiany dochodów w przeliczeniu na 1-go mieszkańca. W latach 2006 – 2010 prezentował się on następująco:

Tabela 27. Dochody w przeliczeniu na 1-go mieszkańca w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	Dochody ogółem					Dochody własne				
	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Dydnia	2 387,93	2 425,39	2 610,82	2 799,81	4 069,89	359,14	388,58	521,28	421,90	588,01
Haczów	1 816,65	2 022,85	2 238,33	2 309,91	2 348,01	416,91	464,70	567,67	531,06	474,36
Nozdrzec	1 890,76	2 153,54	2 477,17	2 589,35	2 725,03	301,22	325,51	405,28	392,06	404,57
Dębowiec	1 965,97	2 195,72	2 445,38	2 390,48	2 621,65	380,75	407,83	676,59	545,41	547,71
Korczyna	1 872,72	1 992,29	2 293,58	2 348,49	2 524,65	566,53	590,81	718,38	657,28	671,74
Zarszyn	1 802,29	2 356,11	2 292,54	3 130,30	2 777,35	412,20	467,04	524,94	540,43	770,20
Frysztak	2 006,27	2 176,88	2 225,22	2 342,70	3 409,50	399,92	477,65	548,36	543,91	623,94
Niebylec	1 851,94	1 970,98	2 167,22	2 274,69	2 507,80	389,67	439,97	490,35	412,67	410,35
PODKARPACKIE - gminy wiejskie	1 949,78	2 188,82	2 376,89	2 593,99	3 103,87	497,17	581,17	699,77	713,37	798,82
POLSKA - gminy wiejskie	2 108,00	2 292,95	2 511,81	2 644,84	2 954,26	723,13	849,72	986,29	972,89	1 059,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2006 – 2010 dochód ogólny gminy Zarszyn w przeliczeniu na 1-go mieszkańca ulegał znacznym wahaniom. W 2006 roku wyniósł zaledwie 1 802,29 zł i był najgorszy spośród badanych gmin, a także w porównaniu do średniej w Polsce (2 108,00 zł) oraz w województwie podkarpackim (1 949,78 zł). Sytuacja diametralnie zmieniła się w roku 2009, dochód na 1-go mieszkańca wzrósł do poziomu 3 130,30 zł i był najwyższy ze wszystkich badanych gmin, łącznie ze średnią krajową dla gmin wiejskich (2 644,84 zł) i gmin wiejskich województwa podkarpackiego (2 593,99 zł). Ostatecznie w 2010 roku dochód ten ponownie spadł poniżej średniej w kraju i województwie i wyniósł 2 777,35 zł.

W ramach dochodów własnych dochód na 1-go mieszkańca regularnie wzrastał, w 2010 roku wyniósł 770,20 zł i po raz pierwszy zbliżył się do średniego dochodu w województwie podkarpackim - 798,82 zł.

Tabela 28. Wydatki gmin ogółem w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010
Dębowiec	18 367 188,13	19 498 311,53	22 538 731,49	22 146 074,25	26 823 383,07
Dydnia	19 235 120,48	19 278 352,88	20 323 579,64	24 384 586,71	38 382 315,90
Frysztak	21 600 656,78	21 842 048,91	23 266 280,66	30 977 599,68	44 096 813,47
Haczów	16 093 228,42	18 047 103,64	20 146 286,50	20 214 649,00	23 098 902,35
Korczyna	20 334 723,92	21 500 878,38	25 585 407,38	28 552 851,65	28 048 267,31
Niebylec	19 151 628,96	20 729 193,68	23 695 887,49	23 460 852,04	27 764 446,16
Nozdrzec	16 450 990,61	18 547 203,00	21 038 241,42	21 482 172,94	22 097 308,48
Zarszyn	18 024 541,88	26 984 307,27	23 138 011,50	25 027 596,47	29 521 757,08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki ogólne większości badanych gmin w latach 2006 – 2010 regularnie się zwiększały, a ich największy wzrost odnotowała gmina Frysztak (wzrost o 104 %). Gmina Zarszyn zanotowała wzrost wydatków ogólnych o prawie 64 %, ich poziom w 2010 wyniósł 29 521 757,08 zł.

Tabela 29. Wydatki majątkowe gmin w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010
Dębowiec	4 534 582,67	4 282 342,76	6 613 451,13	4 707 654,45	6 766 087,19
Dydnia	4 112 581,69	3 345 794,06	3 165 613,76	5 299 595,25	19 109 798,82
Frysztak	4 365 017,44	2 419 032,60	2 791 230,47	7 834 506,87	18 767 977,27
Haczów	2 396 200,60	2 178 362,92	3 665 931,37	2 235 736,33	3 812 811,97
Korczyna	1 422 265,47	1 415 387,72	3 306 351,94	4 433 656,50	2 532 283,58
Niebylec	2 638 269,29	2 660 152,02	3 448 411,42	1 562 875,16	2 287 725,19
Nozdrzec	1 483 537,00	1 658 113,81	3 108 300,35	1 853 193,10	936 989,97
Zarszyn	3 987 821,73	11 832 510,93	6 772 337,34	4 579 616,31	7 817 606,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wydatki majątkowe w odróżnieniu do ogólnych w większości gmin ulegały nieznacznym wahaniom. W 2010 roku ich najwyższy poziom osiągnęła gmina Dydnia – 19 109 798,82 zł, natomiast najniższy gmina Nozdrzec wydając jedynie 936 989,97 zł. Na przestrzeni badanych lat, gmina Zarszyn utrzymywała wysoki poziom wspomnianych wydatków co przełożyło się na średni wynik 6 997 978,49 zł w latach 2006 – 2010. Kwota ta

stanowi 28,5 % średnich wydatków ogółem w tych latach i jest to jeden z najwyższych wyników spośród badanych gmin.

Tabela 30. Relacja średnich wydatków majątkowych do wydatków ogólnych gmin w latach 2006 – 2010

GMINA	Średnie wydatki ogółem w latach 2006 - 2010	Średnie wydatki majątkowe w latach 2006 - 2010	Wydatki majątkowe/wydatki ogółem (w %)
Dębowiec	21 874 737,69	5 380 823,64	24,6%
Dydnia	24 320 791,12	7 006 676,72	28,8%
Frysztak	28 356 679,90	7 235 552,93	25,5%
Haczów	19 520 033,98	2 857 808,64	14,6%
Korczyna	24 804 425,73	2 621 989,04	10,6%
Niebylec	22 960 401,67	2 519 486,62	11,0%
Nozdrzec	19 923 183,29	1 808 026,85	9,1%
Zarszyn	24 539 242,84	6 997 978,49	28,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki na 1-go mieszkańca w gminie Zarszyn w 2010 roku były nieco niższe od wyników w kraju oraz w województwie podkarpackim. Najwyższy poziom zanotowały gminy Dydnia oraz Frysztak. Wydatki na 1-go mieszkańca w latach 2006 – 2010 przedstawia tabela:

Tabela 31. Wydatki na 1-go mieszkańca w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010
Dydnia	2 339,47	2 352,74	2 481,21	2 982,46	4 735,05
Frysztak	2 031,09	2 047,63	2 184,22	2 913,89	4 153,81
Zarszyn	1 953,88	2 914,07	2 498,44	2 700,14	3 184,99
Dębowiec	2 185,01	2 315,44	2 669,20	2 629,86	3 167,62
Korczyna	1 894,60	1 992,48	2 362,89	2 620,01	2 558,22
Nozdrzec	1 937,23	2 210,63	2 535,03	2 595,41	2 676,52
Haczów	1 776,88	1 991,95	2 220,47	2 224,08	2 535,56
Niebylec	1 805,74	1 953,56	2 238,42	2 214,96	2 616,82
PODKARPACKIE - gminy wiejskie	1 988,68	2 130,66	2 378,87	2 736,12	3 426,27
POLSKA - gminy wiejskie	2 160,58	2 260,32	2 517,80	2 804,50	3 272,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do największych wydatków gmin należą m.in. wydatki na oświatę i wychowanie oraz na pomoc społeczną. Gmina Zarszyn mimo, że od 2007 roku przeznaczana na ten cel coraz więcej pieniędzy, wciąż nieznacznie odstaje pod tym względem od pozostałych gmin.

Tabela 32. Wydatki ogółem na oświatę i wychowanie w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	7 730 094,78	7 659 921,46	7 893 145,18	9 059 777,98	10 094 911,00	8 487 570,08
Dydnia	7 456 967,11	7 600 107,67	8 152 468,09	8 544 338,74	9 894 735,19	8 329 723,36
Frysztak	10 899 972,77	10 002 369,66	10 804 638,88	11 371 755,37	11 680 990,23	10 951 945,38
Haczów	7 547 431,30	7 973 580,19	10 067 834,43	9 197 800,98	10 483 907,89	9 054 110,96
Korczyna	8 886 642,93	9 314 765,18	10 158 537,33	11 275 320,03	12 295 597,93	10 386 172,68
Niebylec	8 764 320,08	9 608 308,34	10 238 566,16	10 487 727,83	10 131 996,85	9 846 183,85
Nozdrzec	8 355 826,59	9 168 122,49	9 572 922,55	9 628 632,89	10 491 883,05	9 443 477,51
Zarszyn	7 133 346,30	6 735 801,74	7 282 257,77	8 614 213,41	9 022 919,44	7 757 707,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na przestrzeni analizowanych lat gmina Frysztak oraz Korczyna przeznaczyły największe kwoty na oświatę i wychowanie, ich średnia w ciągu pięciu lat wyniosła kolejno 10 951 945,38 zł i 10 386 172,68. Gmina Zarszyn, pomimo regularnego wzrostu wydatków od 2007 roku w tej dziedzinie uzyskała najniższy wynik spośród badanych gmin - 7 757 707,73 zł.

Sytuacja wygląda trochę inaczej jeśli weźmiemy pod uwagę relację wydatków na oświatę i wychowanie do wydatków ogółem. Gminą, która przeznaczana na ten cel największą część swoich wydatków ogólnych jest gmina Nozdrzec – średnio 47,4 %. Gmina Zarszyn pomimo wspomnianego wzrostu wydatków, z wynikiem 31,6 % znalazła się na końcu zestawienia, uzyskując wynik znacznie poniżej średniej dla gmin wiejskich w województwie podkarpackim (36,8 %) oraz w Polsce (38,1 %). Stosunek wydatków na oświatę i wychowanie do wydatków ogółem zaprezentowano poniżej:

Tabela 33. Wydatki na oświatę i wychowanie w stosunku do wydatków ogólnych (w %)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	42,1%	39,3%	35,0%	40,9%	37,6%	38,8%
Dydnia	38,8%	39,4%	40,1%	35,0%	25,8%	34,2%
Frysztak	50,5%	45,8%	46,4%	36,7%	26,5%	38,6%

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Haczów	46,9%	44,2%	50,0%	45,5%	45,4%	46,4%
Korczyna	43,7%	43,3%	39,7%	39,5%	43,8%	41,9%
Niebylec	45,8%	46,4%	43,2%	44,7%	36,5%	42,9%
Nozdrzec	50,8%	49,4%	45,5%	44,8%	47,5%	47,4%
Zarszyn	39,6%	25,0%	31,5%	34,4%	30,6%	31,6%
PODKARPACKIE - gminy wiejskie	41,8%	40,9%	40,2%	37,6%	32,9%	36,8%
POLSKA - gminy wiejskie	38,1%	38,6%	37,8%	36,8%	34,1%	38,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Zarszyn od 2006 roku zwiększyła również poziom wydatków na pomoc społeczną. Strukturę wydatków na ten cel przedstawiono w tabeli:

Tabela 34. Wydatki ogółem na pomoc społeczną w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	3 463 454,03	3 737 818,14	3 829 615,63	3 753 240,12	4 324 353,02	3 821 696,19
Dydnia	4 248 002,90	4 632 981,51	4 575 707,81	4 659 819,78	4 758 892,12	4 575 080,82
Frysztak	4 469 014,45	4 813 696,57	4 944 925,49	5 270 053,49	6 368 268,58	5 173 191,72
Haczów	3 568 621,51	3 979 233,59	3 994 079,05	3 936 089,84	4 168 220,03	3 929 248,80
Korczyna	4 505 787,07	4 891 439,72	5 019 711,76	4 975 402,12	5 449 187,70	4 968 305,67
Niebylec	4 149 679,89	4 543 254,26	4 766 898,90	5 282 759,75	5 517 970,26	4 852 112,61
Nozdrzec	3 926 651,44	4 707 736,46	4 606 048,37	4 376 098,12	4 663 046,75	4 455 916,23
Zarszyn	3 543 448,78	3 955 389,07	4 028 492,16	4 503 932,46	4 813 444,54	4 168 941,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2006 – 2010 w gminie Zarszyn ukształtowały się na średnim poziomie 4 168 941,40 zł, co stanowi 17 % ogólnych wydatków gminy w tym okresie. Wynik ten jest nieznacznie niższy od średniej w kraju – 17,5 %, natomiast średnia gmin wiejskich w województwie podkarpackim wyniosła 20,2 %.

Tabela 35. Wydatki ogółem na pomoc społeczną w stosunku do wydatków ogólnych (w %)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	18,9%	19,2%	17,0%	16,9%	16,1%	17,5%
Dydnia	22,1%	24,0%	22,5%	19,1%	12,4%	18,8%

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Frysztak	20,7%	22,0%	21,3%	17,0%	14,4%	18,2%
Haczów	22,2%	22,0%	19,8%	19,5%	18,0%	20,1%
Korczyna	22,2%	22,7%	19,6%	17,4%	19,4%	20,0%
Niebylec	21,7%	21,9%	20,1%	22,5%	19,9%	21,1%
Nozdrzec	23,9%	25,4%	21,9%	20,4%	21,1%	22,4%
Zarszyn	19,7%	14,7%	17,4%	18,0%	16,3%	17,0%
PODKARPACKIE - gminy wiejskie	21,8%	22,3%	20,3%	17,6%	19,8%	20,2%
POLSKA - gminy wiejskie	19,7%	19,0%	17,7%	16,0%	16,3%	17,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejną ważną grupę wydatków stanowią wydatki na administrację publiczną. W gminie Zarszyn wydatki te wzrosły w latach 2006 – 2009 do poziomu 3 197 113,86 zł, a następnie nieznacznie spadły i w 2010 roku wyniosły 3 185 355,02 zł. Średnie wydatki ukształtowały się na poziomie 2 638 749,38 zł i były niewiele wyższe niż w gminie Korczyna - 2 635 260,07 zł, zaś najniższe średnie wydatki uzyskała gmina Dębowiec – 1 788 866,50 zł. Wielkość wydatków na administrację publiczną poszczególnych gmin przedstawia tabela:

Tabela 36. Wydatki ogółem na administrację publiczną w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	1 467 311,86	1 620 779,61	1 786 958,27	1 974 159,18	2 095 123,57	1 788 866,50
Dydnia	2 203 209,73	2 208 345,79	2 361 562,85	2 434 967,44	2 502 128,67	2 342 042,90
Frysztak	1 293 911,12	1 430 351,76	1 809 792,18	2 696 746,98	2 338 058,77	1 913 772,16
Haczów	1 506 816,52	1 734 899,94	2 034 085,19	2 163 318,97	2 287 458,35	1 945 315,79
Korczyna	2 405 095,78	2 525 659,32	2 510 335,29	2 735 993,90	2 999 216,07	2 635 260,07
Niebylec	1 836 382,73	1 936 781,83	2 162 220,81	1 996 482,07	2 265 969,99	2 039 567,49
Nozdrzec	1 831 193,12	1 875 067,24	2 052 279,12	2 384 954,28	2 508 438,26	2 130 386,40
Zarszyn	2 129 764,96	2 266 307,84	2 415 205,20	3 197 113,86	3 185 355,02	2 638 749,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Zarszyn uzyskała również najwyższy wskaźnik biorąc pod uwagę stosunek ogólnych wydatków na administrację publiczną do wydatków ogółem. Wydatki z tego tytułu stanowiły 10,8 % średnich wydatków gminy w latach 2006 – 2010, przekraczając tym samym

średnią w województwie, która wyniosła 9,2 % oraz średnią w Polsce – 10,6 %. Gminami o podobnym poziomie średnich wydatków są: Nozdrzec – 10,7 %, Korczyna – 10,6 % oraz Haczów – 10,0 %. Zauważalna jest również tendencja zniżkowa wydatków na administrację publiczną w stosunku do ogólnych wydatków gmin wiejskich, zarówno w województwie podkarpackim jak i w Polsce poziom tych wydatków regularnie maleje od 2007 roku (w Polsce od 2008).

Tabela 37. Wydatki na administrację publiczną w stosunku do wydatków ogólnych (w %)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	8,0%	8,3%	7,9%	8,9%	7,8%	8,2%
Dydnia	11,5%	11,5%	11,6%	10,0%	6,5%	9,6%
Frysztak	6,0%	6,5%	7,8%	8,7%	5,3%	6,7%
Haczów	9,4%	9,6%	10,1%	10,7%	9,9%	10,0%
Korczyna	11,8%	11,7%	9,8%	9,6%	10,7%	10,6%
Niebylec	9,6%	9,3%	9,1%	8,5%	8,2%	8,9%
Nozdrzec	11,1%	10,1%	9,8%	11,1%	11,4%	10,7%
Zarszyn	11,8%	8,4%	10,4%	12,8%	10,8%	10,8%
PODKARPACKIE - gminy wiejskie	9,8%	10,1%	9,9%	9,2%	7,7%	9,2%
POLSKA - gminy wiejskie	10,7%	11,2%	11,2%	10,7%	9,6%	10,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Charakterystyczną cechą wydatków na kulturę fizyczną i sport jest ich nieregularna wysokość w poszczególnych latach. Sytuacja ta dotyczy wszystkich gmin oprócz gminy Frysztak, gdzie z roku na rok wydatki te rosły. Gmina Zarszyn największe kwoty w ramach tych wydatków przeznaczyła w roku 2006 i 2010 - kolejno 735 941,99 zł i 688 794,40 zł.

Tabela 38. Wydatki na kulturę fizyczną i sport w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	119 626,99	81 820,86	80 624,01	70 857,56	283 547,14	127 295,31
Dydnia	34 368,15	32 090,11	1 057 794,91	505 029,85	890 711,53	503 998,91
Frysztak	481 903,50	552 541,15	583 738,56	821 224,97	839 399,97	655 761,63
Haczów	52 300,00	60 927,55	74 434,52	89 587,69	93 172,42	74 084,44
Korczyna	137 453,17	160 347,49	1 858 928,65	721 201,21	728 799,01	721 345,91

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Niebylec	79 661,19	73 026,87	114 651,21	221 320,62	184 363,16	134 604,61
Nozdrzec	122 359,70	64 616,35	1 815 841,45	1 092 564,56	450 350,38	709 146,49
Zarszyn	735 941,99	114 600,19	77 612,60	419 929,87	688 794,40	407 375,81

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Średnie wydatki gminy Zarszyn na kulturę fizyczną i sport w stosunku do wydatków ogólnych w 2010 wyniosły 2,3 % i ukształtowały się pomiędzy średnią w województwie (2,1 %) a średnią krajową dla gmin wiejskich (2,5 %). Największy poziom wydatków na ten cel przeznacza gmina Nozdrzec – średnia 3,6 % wydatków ogólnych.

Tabela 39. Wydatki na kulturę fizyczną i sport w stosunku do wydatków ogólnych (w %)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	0,7%	0,4%	0,4%	0,3%	1,1%	0,6%
Dydnia	0,2%	0,2%	5,2%	2,1%	2,3%	2,1%
Frysztak	2,2%	2,5%	2,5%	2,7%	1,9%	2,3%
Haczów	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
Korczyna	0,7%	0,7%	7,3%	2,5%	2,6%	2,9%
Niebylec	0,4%	0,4%	0,5%	0,9%	0,7%	0,6%
Nozdrzec	0,7%	0,3%	8,6%	5,1%	2,0%	3,6%
Zarszyn	4,1%	0,4%	0,3%	1,7%	2,3%	1,7%
PODKARPACKIE - gminy wiejskie	0,9%	0,9%	1,7%	1,9%	2,1%	1,6%
POLSKA - gminy wiejskie	1,4%	1,5%	2,6%	3,3%	2,5%	2,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejną grupą wydatków są wydatki związane z transportem i łącznością, które są bardzo ważne ze względu na ich wpływ na rozwój gminy. Gmina Zarszyn przeznacza na ten cel znaczne środki finansowe, co ma odzwierciedlenie w najwyższej średniej tych wydatków w latach 2006 – 2010 spośród badanych gmin - 2 869 007,14 zł.

Tabela 40. Wydatki na transport i łączność w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	2 828 929,01	2 320 002,31	2 983 750,04	2 786 397,50	2 336 219,64	2 651 059,70
Dydnia	2 644 462,17	2 779 115,03	1 652 245,20	1 972 010,29	4 901 108,10	2 789 788,16

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Frysztak	1 216 094,35	1 375 960,47	1 841 493,05	3 738 098,22	2 979 713,48	2 230 271,91
Haczów	1 205 300,09	1 837 619,76	1 437 543,84	2 022 720,17	1 437 632,54	1 588 163,28
Korczyna	2 049 376,36	1 794 713,35	2 723 031,12	5 065 504,00	2 277 248,28	2 781 974,62
Niebylec	1 569 328,46	1 448 894,30	2 342 078,98	1 988 222,24	5 123 680,28	2 494 440,85
Nozdrzec	677 668,37	1 185 242,72	1 172 279,51	2 306 132,46	1 586 224,45	1 385 509,50
Zarszyn	1 208 056,62	3 530 876,79	1 581 023,41	3 761 515,51	4 263 563,35	2 869 007,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych zaprezentowanych w tabeli poniżej wynika, iż gmina Dębowiec przeznaczając największy procent swoich ogólnych wydatków na wydatki związane z transportem i łącznością - średnia 12,1 %. Dla porównania wydatki gminy Zarszyn w tej kategorii wydatków ukształtowały się na niewiele niższym poziomie (11,7 %) i były wyższe od średniej wojewódzkiej (9,4 %) oraz krajowej (10,0 %).

Tabela 41. Wydatki na transport i łączność w stosunku do wydatków ogólnych (w %)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	15,4%	11,9%	13,2%	12,6%	8,7%	12,1%
Dydnia	13,7%	14,4%	8,1%	8,1%	12,8%	11,5%
Frysztak	5,6%	6,3%	7,9%	12,1%	6,8%	7,9%
Haczów	7,5%	10,2%	7,1%	10,0%	6,2%	8,1%
Korczyna	10,1%	8,3%	10,6%	17,7%	8,1%	11,2%
Niebylec	8,2%	7,0%	9,9%	8,5%	18,5%	10,9%
Nozdrzec	4,1%	6,4%	5,6%	10,7%	7,2%	7,0%
Zarszyn	6,7%	13,1%	6,8%	15,0%	14,4%	11,7%
PODKARPACKIE - gminy wiejskie	8,8%	7,5%	9,0%	11,6%	9,5%	9,4%
POLSKA - gminy wiejskie	8,8%	8,5%	9,6%	11,4%	11,1%	10,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W związku z faktem, iż gmina Zarszyn należy do grupy gmin wiejskich poniżej zaprezentowano wydatki związane z rolnictwem i łowiectwem:

Tabela 42. Wydatki na rolnictwo i łowiectwo w latach 2006 – 2010 (w zł)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	53 599,17	212 566,63	99 036,75	84 230,02	1 320 093,84	353 905,28
Dydnia	563 232,13	278 565,26	308 658,36	1 078 949,29	84 888,08	462 858,62
Frysztak	36 258,73	56 862,96	96 136,58	129 397,33	130 177,87	89 766,69
Haczów	20 499,02	31 549,42	64 702,18	90 267,09	112 497,61	63 903,06
Korczyna	43 019,72	53 084,53	42 255,47	48 613,24	47 938,94	46 982,38
Niebylec	14 214,01	27 372,81	46 383,37	60 789,99	62 149,23	42 181,88
Nozdrzec	106 138,70	38 774,52	219 704,44	72 055,02	195 240,85	126 382,71
Zarszyn	58 379,80	2 357 134,44	183 415,57	717 826,81	2 683 086,59	1 199 968,64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych w tabeli wynika, iż gmina Zarszyn przeznacza na rolnictwo i łowiectwo zdecydowanie najwięcej środków finansowych spośród badanych gmin. Średnia wydatków ogólnych z lat 2006 – 2010 ukształtowała się na poziomie 1 199 968,64 zł. Dla porównania, gminą która uzyskała kolejny najwyższy wynik była gmina Dydnia ze średnią kwotą na poziomie zaledwie 462 858,62 zł.

Gmina Zarszyn wyróżnia się również na tle województwa podkarpackiego pod względem wydatków na rolnictwo i łowiectwo w stosunku do wydatków ogólnych. Średnia tych wydatków ukształtowała się na poziomie 4,9 % i była o wiele wyższa od średniej w województwie podkarpackim, gdzie wyniosła 1,7 % oraz nieznacznie niższa od średniej w Polsce – 5,7 %.

Tabela 43. Wydatki na rolnictwo i łowiectwo w stosunku do wydatków ogólnych (w %)

GMINA	2006	2007	2008	2009	2010	ŚREDNIA
Dębowiec	0,3%	1,1%	0,4%	0,4%	4,9%	1,6%
Dydnia	2,9%	1,4%	1,5%	4,4%	0,2%	1,9%
Frysztak	0,2%	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%
Haczów	0,1%	0,2%	0,3%	0,4%	0,5%	0,3%
Korczyna	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Niebylec	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%
Nozdrzec	0,6%	0,2%	1,0%	0,3%	0,9%	0,6%
Zarszyn	0,3%	8,7%	0,8%	2,9%	9,1%	4,9%

PODKARPACKIE - gminy wiejskie	1,1%	1,4%	1,6%	1,3%	2,8%	1,7%
POLSKA - gminy wiejskie	5,2%	4,9%	5,1%	5,1%	7,6%	5,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Zarszyn pod względem dochodów i wydatków w porównaniu z wybranymi gminami wiejskimi w województwie podkarpackim wypada dobrze. Poza wydatkami na oświatę i wychowanie nie odstaje od reszty gmin, a w niektórych przypadkach takich jak dochody na 1-go mieszkańca czy wydatki na rolnictwo i łowiectwo znacząco się wyróżnia.

Analiza zdolności finansowej gminy Zarszyn na lata 2011 – 2021

Tabela 44. Perspektywy finansowe gminy Zarszyn na lata 2011 – 2021 (w zł)

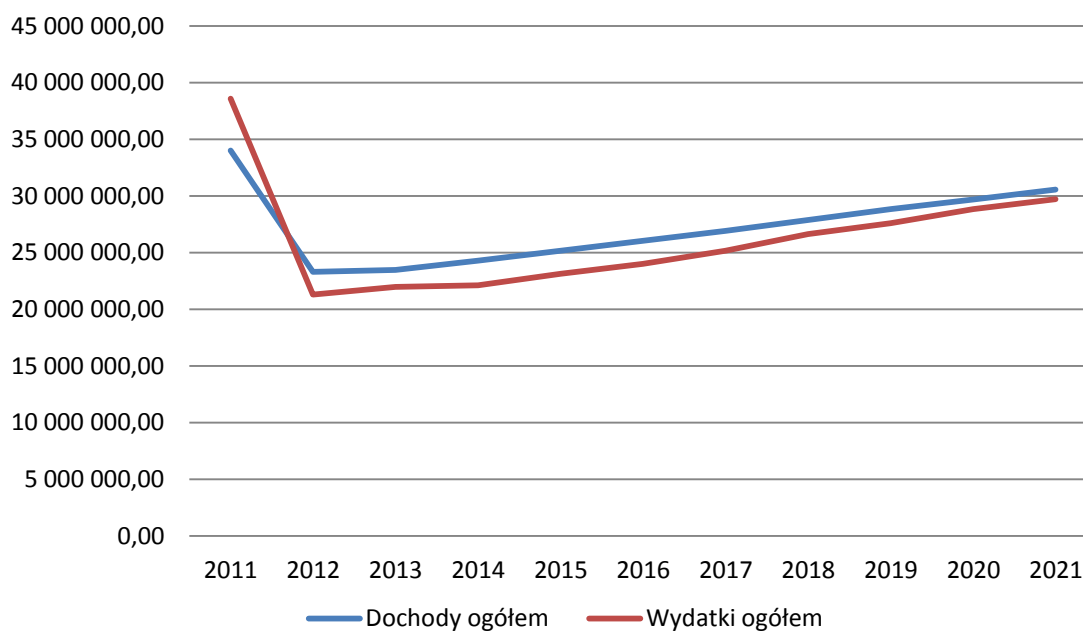
ROK	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Środki do dyspozycji	Wynik budżetu
2011	34 005 551,72	38 605 729,36	22 590 774,55	16 014 954,81	8 773 026,43	-4 600 177,64
2012	23 318 789,00	21 299 637,66	19 107 547,94	2 192 089,72	2 192 089,72	2 019 151,34
2013	23 487 003,00	21 983 270,72	19 000 000,00	2 983 270,72	2 983 270,72	1 503 732,28
2014	24 296 621,00	22 126 364,72	20 700 000,00	1 426 364,72	1 426 364,72	2 170 256,28
2015	25 188 196,00	23 154 967,72	20 850 000,00	2 304 967,72	2 304 967,72	2 033 228,28
2016	26 062 783,00	24 029 545,56	21 500 000,00	2 529 545,56	2 529 545,56	2 033 237,44
2017	26 942 118,00	25 191 093,76	22 000 000,00	3 191 093,76	3 191 093,76	1 751 024,24
2018	27 891 350,00	26 645 733,92	22 500 000,00	4 145 733,92	4 145 733,92	1 245 616,08
2019	28 841 495,00	27 609 246,76	23 000 000,00	4 609 246,76	4 609 246,76	1 232 248,24
2020	29 699 240,00	28 851 240,00	23 500 000,00	5 351 240,00	5 351 240,00	848 000,00
2021	30 581 008,00	29 735 360,68	24 000 000,00	5 735 360,68	5 735 360,68	845 647,32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zarszyn.

W Gminie Zarszyn przewidywany jest regularny wzrost dochodów ogólnych począwszy od 2012 roku. Wraz ze wzrostem dochodów planowany jest również wzrost wydatków, które oprócz 2011 roku nie przekraczają założonych dochodów, dzięki czemu wynik budżetowy gminy w kolejnych latach będzie dodatni. Relację wydatków do dochodów przedstawia wykres:

Wykres 14. Relacja dochodów do wydatków gminy Zarszyn w latach 2011 – 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zarszyn.

Gmina Zarszyn w latach 2011 – 2021 planuje również spłatę długu, który w 2011 roku wynosi 15 682 141,50 zł. Planowany poziom zadłużenia w poszczególnych latach przedstawia tabela:

Tabela 45. Poziom zadłużenia gminy Zarszyn w latach 2011 -2021 (w zł)

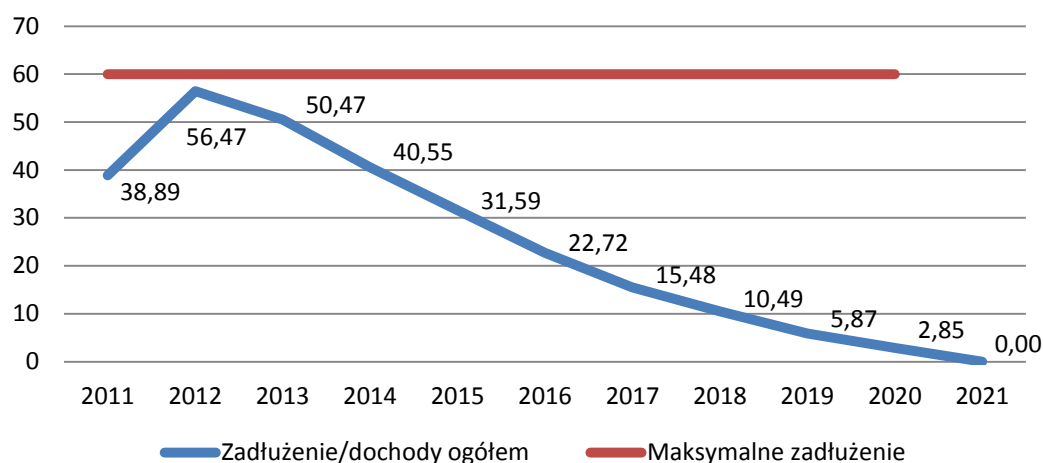
Lata	Poziom zadłużenia
2011	15 682 141,50
2012	13 662 990,16
2013	12 159 257,88
2014	9 989 001,60
2015	7 955 773,32
2016	5 922 535,88

2017	4 171 511,64
2018	2 925 895,56
2019	1 693 647,32
2020	845 647,32
2021	0,00

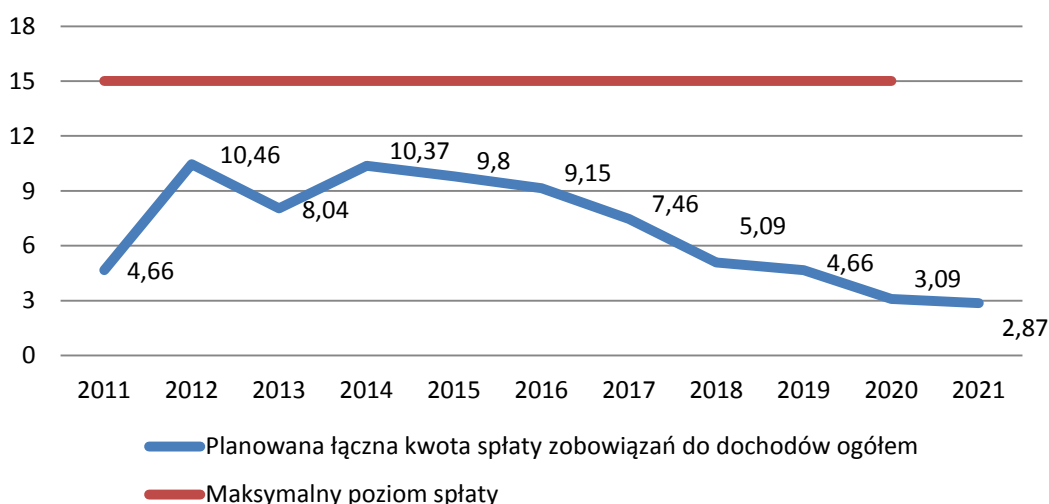
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zarszyn.

Zgodnie z art. 170 ustawy o finansach publicznych z dnia 30 czerwca 2005 roku kwota długu jednostki na koniec roku nie może przekraczać 60% dochodów tej jednostki w danym roku budżetowym. Z kolei art. 169 tej ustawy mówi, iż kwota spłaty długu w danym roku budżetowym nie może przekroczyć 15% planowanych na ten rok dochodów danej jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z tą ustawą, kwota ta obejmuje raty kredytów i pożyczek wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek oraz przypadający w danym roku budżetowym wykup papierów wartościowych emitowanych przez jednostki. Poziom maksymalnego zadłużenia oraz spłaty długu w gminie Zarszyn w latach 2011 – 2021 przedstawiają wykresy:

Wykres 15. Poziom maksymalnego zadłużenia w poszczególnych latach (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zarszyn

Wykres 16. Planowany poziom spłaty długu w poszczególnych latach (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zarszyn

Najwyższy poziom zadłużenia w stosunku do dochodów przewidywany jest na 2012 rok i wyniesie 56,47 %, a wraz z kolejnymi latami będzie stopniowo malał aż osiągnie 0 % w roku 2021.

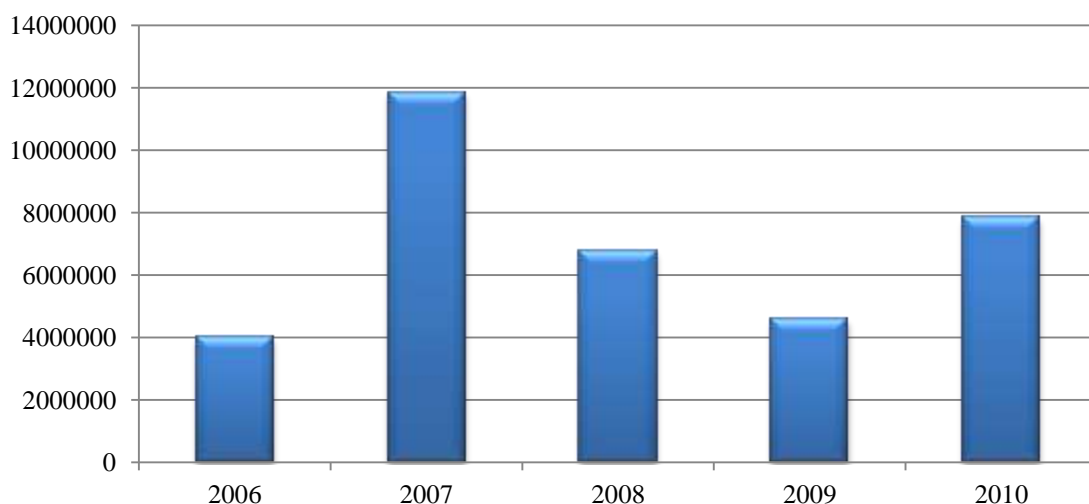
Planowany maksymalny poziom spłaty długu w poszczególnych latach nie przekroczy poziomu 10,46 % (rok 2012) planowanych na dany rok dochodów, a od 2014 stopniowo będzie się zmniejszał do 2,87 % w roku 2021.

Zadania planowane do realizacji w gminie Zarszyn w latach 2011 - 2020

Szczególnie ważne w kreowaniu całokształtu funkcjonowania jednostki jest stwarzanie odpowiednich warunków dla rozwoju gospodarczego. Niezwykle istotna jest dbałość o rozwój infrastruktury społecznej oraz technicznej będącej czynnikiem stymulującym rozwój przedsiębiorczości. Gmina Zarszyn nieustannie podejmuje działania o charakterze inwestycyjnym – zarówno poprzez tworzenie nowych obiektów, jak i remonty i usprawnienia dotychczas istniejących. Ze względu na duże zapotrzebowanie na zadania tego typu oraz ograniczone środki własne, niemożliwe byłoby podjęcie wszystkich przedsięwzięć inwestycyjnych. Właściwe zarządzanie środkami, jakimi dysponuje gmina pozwala na wykorzystanie wszelkich dostępnych prawnie narzędzi finansowych. Wpływy do

budżetu gminnego pochodzące z podatków lokalnych, udziału w podatku od osób fizycznych i prawnych, a także centralnych subwencji nie są na tyle wysokie, aby móc zrealizować wszystkie dotychczasowe inwestycje. Stąd konieczność (a także możliwość) sięgnięcia po środki zewnętrzne. Lata 90., do roku 1998 nie stwarzały wielkich szans na zdobycie znaczących środków, mimo to gmina pozyskała kwoty, które przyczyniły się do przyspieszenia rozwoju. Największą pomoc finansową Gmina Zarszyn otrzymała począwszy od 1999 roku. Pochodziła ona zarówno z budżetu państwa, jak i Unii Europejskiej. W okresie przedakcesyjnym były to środki z programów PHARE i SAPARD. Po wstąpieniu Polski w strukturę Unii Europejskiej polskie samorządy dostały szansę skorzystania ze środków pieniężnych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, a w późniejszym okresie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego. Równocześnie wykorzystywano środki pochodzące z budżetu państwa. Od 2000 roku Gmina Zarszyn wraz ze swoimi partnerami ze Słowacji dzięki realizacji wspólnych projektów skorzystała ze wsparcia Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Republika Słowacka, a pozyskane środki wykorzystwała na wzbogacenie gminnej infrastruktury drogowej. Łącznie w okresie od 1999 roku do września 2010 roku pozyskała z zewnątrz 21.376.101 złotych na inwestycje.

Wykres 17. Wydatki inwestycyjne w latach 2006 - 2010.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największymi inwestycjami, a także najbardziej znaczącymi z punktu widzenia mieszkańców gminy były prace związane z budową sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz jej rozbudową, budową magistrali wodociągowej oraz związanej z tym sieci wodociągowej. Inwestycje dotyczyły w ogromnej części ulepszenia infrastruktury drogowej, dzięki czemu jakość sieci komunikacyjnej w gminie uległa znacznej poprawie. Zadbano także o odpowiednie oświetlenie ulic. Wpłynęło to na poprawę bezpieczeństwa osób korzystających z jedni oraz chodników, zwłaszcza najmłodszych. Prowadzono także prace związane z usprawnieniem funkcjonowania sieci elektroenergetycznej oraz gazowej. W ramach działań inwestycyjnych wykonano remonty i rozbudowy budynków szkół, obiektów sportowych i innych budynków użyteczności publicznej.

W celu skoordynowania działań inwestycyjnych i wyznaczenia wieloletniego planu tych działań, 29 listopada 2007 roku uchwałą Rady Gminy Zarszyn przyjęto „Strategię Rozwoju Gminy Zarszyn do roku 2020”. Stała się ona wyznacznikiem kierunku rozwoju gminy. Od tego momentu priorytetem w planowaniu inwestycji jest właśnie ten dokument.

W tabeli poniżej wyszczególniono - w oparciu o wspomnianą strategię oraz inne dokumenty strategiczne gminy Zarszyn, inwestycje planowane do realizacji w latach 2011 – 2020.

Tabela 46. Inwestycje w zakresie turystyki planowane do realizacji w gminie Zarszyn w latach 2011 - 2020

Rodzaj inwestycji	Okres realizacji	Szacowany koszt	Możliwe źródła finansowania
INWESTYCJE W ZAKRESIE TURYSTYKI I PROMOCJI			
Wyznaczenie szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych, konnych i narciarstwa biegowego.	2011-2015	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Utworzenie tematycznych ścieżek przyrodniczych i dydaktycznych z odpowiednim oznakowaniem.	2011-2015	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Utworzenie przy powstałych szlakach miejsc odpoczynku dla turystów.	2011-2015	400 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Rozwój infrastruktury dla turystyki konnej.	2011-2015	1 500 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Zadbanie o infrastrukturę sanitarną przy szlakach turystycznych.	2011-2015	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Uwzględnienie budowy ścieżek rowerowych podczas modernizacji ciągów jezdnych i pieszych.	2012	100 000	Budżet gminy
Modernizacja dostępnych obiektów sportowych – sal gimnastycznych, boisk, placów zabaw.	2011-2017	8 000 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Oznakowanie walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych.	2011-2015	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Organizowanie imprez turystycznych na wyznaczonych szlakach.	2011-2015	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Kontynuowanie szkoleń z zakresu tworzenia i prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego.	2011-2013	50 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Wsparcie doradcze dla osób prowadzących działalność turystyczną.	2011-2015	100 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Utworzenie organizacji skupiającej lokalne gospodarstwa agroturystyczne i wspieranie jej działalności	2012	1 000	Budżet gminy, Fundusze unijne,
Wspieranie tworzenia nowych miejsc noclegowych o zróżnicowanym standardzie i cenie.	2011-2014	50 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej działającymi w okolicy.	2011-2012	20 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Wspieranie rozwoju bazy gastronomicznej.	2011-2015	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Wspieranie tworzenia nowych atrakcji i produktów turystycznych o charakterze edukacyjnym i rozrywkowym.	2011-2015	100 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Questingiem Gmina Zarszyn słynie.	2011-2013	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Hippicznie w Gminie Zarszyn.	2011-2015	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Określenie przynależności Gminy Zarszyn do konkretnego „terytorium geograficznego”.	2011-2020	500 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Współpraca samorządu z branżą turystyczną Gminy Zarszyn w zakresie promocji podczas wydarzeń turystycznych o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.	2011-2020	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Wykorzystanie współpracy zagranicznej samorządu do promocji walorów turystycznych i gospodarczych Gminy.	2011-2020	100 000	Budżet gminy, Inwestorzy prywatni
Udział Gminy w targach turystycznych.	2011-2020	50 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Utworzenie punktu informacji turystycznej.	2011-2013	100 000	Budżet gminy, Fundusze unijne
Współpraca z biurami turystycznymi w zakresie promocji walorów turystycznych Gminy i oferowanych produktów turystycznych.	2011-2015	20 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Organizacja cyklicznych imprez o charakterze ponadregionalnym.	2011-2020	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Aktywizacja organizacji pozarządowych i wspieranie ich działalności w zakresie rozwoju turystyki.	2011-2020	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni
Ekologiczna Gmina Zarszyn – u nas jest czysto, ładnie i zdrowo.	2011-2020	200 000	Budżet gminy, Fundusze unijne, Inwestorzy prywatni

Źródło: Program rozwoju turystyki i promocji gminy Zarszyn na lata 2011 - 2020

Suma 13 491 000 zł

Tabela 47. Inwestycje w zakresie edukacji do realizacji w gminie Zarszyn w latach 2011 - 2020

Rodzaj inwestycji	Okres realizacji	Szacowany koszt	Możliwe źródła finansowania
INWESTYCJE Z ZAKRESU EDUKACJI, KULTURY I SPORTU			
EDUKACJA			
Utworzenie odpowiedniej liczby miejsc w przedszkolach	2011-2015	2 000 000	Budżet gminy, Inwestorzy prywatni
Stworzenie miasteczka ruchu drogowego	2013-2015	300 000	Budżet gminy
Umożliwienie dostępu do specjalistów – pedagogów i psychologów	2012-2020	200 000	Budżet gminy, PO KL
Zorganizowanie zajęć pozalekcyjnych, pozaszkolnych oraz kółek zainteresowań dla dzieci i młodzieży	2011-2020	1 000 000	Budżet gminy, PO KL
Utworzenie „Uniwersytetu Trzeciego Wieku”	2012-2015	100 000	Budżet gminy, PO KL
Organizowanie kursów, szkoleń, itp. dostępnych dla mieszkańców	2011-2020	1 000 000	Budżet gminy, PO KL, Środki UE
Zbudowanie partnerstwa z funkcjonującymi organizacjami (formalnymi i nieformalnymi) w zakresie działań edukacyjnych	2011-2020	500 000	Budżet gminy, PO KL
Przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych w szkołach	2011-2017	2 000 000	Budżet gminy, Środki UE
Budowa sal gimnastycznych przy szkołach w Bażanówce, Długiem, Nowosielcach i Pielni	2012-2016	8 000 000 / sala	Budżet gminy, Środki UE
Kultura			
Organizacja Dni Gminy Zarszyn	2011-2020	500 000	Budżet gminy, Inwestorzy prywatni
Organizacja Święta Kultury, Tradycji i Historii Gminy Zarszyn	2011-2020	90 000	Budżet gminy, Inwestorzy prywatni
Organizacja konkursów prezentujących talenty artystyczne dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę	2011-2020	200 000	Budżet gminy, PO KL, PROW
Promocja wydarzeń kulturalnych	2011-2020	100 000	Budżet gminy, PO KL, PROW
Organizacja Dni poszczególnych miejscowości Gminy Zarszyn	2011-2020	1 000 000	Budżet gminy, PO KL

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

Organizacja konkursu na Kulturalny Talent Gminy Zarszyn	2011-2015	100 000	Budżet gminy, PO KL
Powołanie Gminnego Ośrodka Kultury i Aktywności	2011-2012	300 000	Budżet gminy, Środki UE
Doposażenie lokalnych zespołów muzycznych w stroje, instrumenty oraz niezbędny sprzęt	2012-2016	400 000	Budżet gminy, Środki UE
Stworzenie i coroczne przyznawanie lokalnych odznaczeń dla osób zasłużonych dla kultury i aktywności społecznej	2012-2020	90 000	Budżet gminy, Środki UE
Sport			
Przeszkolenie sportowych animatorów lokalnych działających w każdej miejscowości	2012-2013	50 000	Budżet gminy, PO KL
Budowa niskobudżetowych obiektów sportowych do mało znanych dyscyplin w każdej miejscowości	2011-2020	500 000	Budżet gminy, PO KL
Zbudowanie partnerstwa z funkcjonującymi organizacjami (formalnymi i nieformalnymi) w zakresie rozwoju sportu	2011-2020	500 000	Budżet gminy, PO KL
Promocja aktywnego stylu życia wśród młodzieży poprzez zajęcia edukacyjne	2011-2020	100 000	Budżet gminy, Środki UE
Stworzenie atrakcyjnej oferty pozalekcyjnych i pozaszkolnych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży	2011-2020	1 000 000	Budżet gminy, Środki UE
Coroczna organizacja rozgrywek w mało popularnych dyscyplinach sportu	2011-2020	1 000 000	Budżet gminy, Środki UE
Organizacja konkursu na Sportowy Talent Gminy Zarszyn	2011-2015	1 000 000	Budżet gminy, Środki UE

Źródło: Program rozwoju edukacji, kultury i sportu na lata 2011 – 2020 dla gminy Zarszyn

Suma 22 030 000 zł

Tabela 48. Inwestycje zawarte w Strategii rozwoju gminy Zarszyn do 2020

Rodzaj inwestycji	Okres realizacji	Szacowany koszt	Możliwe źródła finansowania
INWESTYCJE ZAWARTE W STRATEGII ROZWOJU GMINY			
Modernizacja dróg gminnych	2009 – 2013	19 500 000,00	Budżet gminy,

WIELOLETNI PROGRAM FINANSOWY I INWESTYCYJNY GMINY ZARSZYN

	(2011–2013)	(13 000 000)	Środki UE
Budowa i modernizacja obiektów komunalnych w gminie Zarszyn	2008 – 2012 (2011–2012)	560 000,00 (300 000)	Budżet gminy, Środki UE
Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Zarszyn w miejscowości Bażanówka	2011	2 000 000,00	Budżet gminy, Środki UE
Budowa sieci wodociągowej w Gminie Zarszyn w miejscowości Długie	2012	1 800 000,00	Budżet gminy, Środki UE
Budowa sieci wodociągowej w Gminie Zarszyn w miejscowości Odrzechowa	2012 - 2013	3 000 000,00	Budżet gminy, Środki UE
Budowa sieci wodociągowej w Gminie Zarszyn w miejscowości Nowosielce	2012	1 800 000,00	Budżet gminy, Środki UE

Źródło: Strategia rozwoju gminy Zarszyn do 2020

Suma 28 660 000 zł

Łączna wartość niezbędnych zadań inwestycyjnych to 64 181 000 zł.

Zakładają możliwość pozyskania 60 % z dotacji zewnętrznych, niezbędny wkład własny gminy to co najmniej 25 672 400 zł.

Spis Map, Tabel i Wykresów

Mapy

Mapa 1. Powiat Sanocki na tle województwa podkarpackiego.....	6
Mapa 1. Gmina Zarszyn na tle powiatu sanockiego.....	6
Mapa 3. Gmina Zarszyn	7

Tabele

Tabela 1. Liczba ludności według faktycznego miejsca zamieszkania (stan na dzień 31 XII)	11
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych	12
Tabela 3. Liczba ludności w ekonomicznych grupach wieku	13
Tabela 4. Współczynnik skolaryzacji (w %) w gminie, powiecie, kraju i województwie w 2010 r.	14
Tabela 5. Zabytki i atrakcje turystyczne w gminie Zarszyn	16
Tabela 6. Infrastruktura wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa na terenie gminy w latach 2005 - 2009.....	18
Tabela 7. Struktura użytków rolnych (w ha)	19
Tabela 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2005 - 2010	20
Tabela 9. Liczba bezrobotnych z podziałem na płeć w poszczególnych latach (stan na 31 XII).....	21
Tabela 10: Podział dochodów w gminie Zarszyn w latach 2006 – 2010 (w zł).....	22
Tabela 11. Struktura dochodów budżetu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010 (w %).....	23
Tabela 12. Dochody budżetu gminy Zarszyn z tytułu subwencji w latach 2006 - 2010 (w zł).....	24
Tabela 13. Podział procentowy subwencji w latach 2006 – 2010 (w %).....	24
Tabela 14. Dochody budżetu gminy Zarszyn z tytułu dotacji w latach 2006 - 2010 (w zł).....	25
Tabela 15: Podział procentowy dotacji w latach 2006 – 2010 (w %)	25
Tabela 16. Dochody budżetu gminy Zarszyn z tytułu dochodów własnych w latach 2006 - 2010 (w zł)	26
Tabela 17. Środki unijne w budżecie gminy w latach 2006 – 2009 (w zł).....	29
Tabela 18. Dochód na 1 mieszkańca w gminie, powiecie i województwie w latach 2006 – 2010 (w zł)	29
Tabela 19: Struktura wydatków gminy Zarszyn w latach 2006 – 2010 (w zł).....	30
Tabela 20. Struktura wydatków bieżących w latach 2006 – 2010 (w %).....	32
Tabela 21. Struktura wydatków majątkowych w latach 2006 – 2010 (w %)	33
Tabela 22. Wynik budżetowy gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010 (w zł).....	35
Tabela 23. Powierzchnia i stan ludności wybranych gmin wiejskich	36
Tabela 24. Dochody ogólne wybranych gmin wiejskich w latach 2006 – 2010 (w zł).....	36
Tabela 25. Dochody własne wybranych gmin wiejskich w latach 2006 – 2010 (w zł).....	37
Tabela 26. Relacja średnich dochodów własnych do dochodów ogólnych gmin w latach 2006 – 2010	37
Tabela 27. Dochody w przeliczeniu na 1-go mieszkańca w latach 2006 – 2010 (w zł).....	38
Tabela 28. Wydatki gmin ogółem w latach 2006 – 2010 (w zł)	39
Tabela 29. Wydatki majątkowe gmin w latach 2006 – 2010 (w zł).....	39
Tabela 30. Relacja średnich wydatków majątkowych do wydatków ogólnych gmin w latach 2006 – 2010.....	40

Tabela 31. Wydatki na 1-go mieszkańca w latach 2006 – 2010 (w zł)	40
Tabela 32. Wydatki ogółem na oświatę i wychowanie w latach 2006 – 2010 (w zł).....	41
Tabela 33. Wydatki na oświatę i wychowanie w stosunku do wydatków ogólnych (w %)	41
Tabela 34. Wydatki ogółem na pomoc społeczną w latach 2006 – 2010 (w zł)	42
Tabela 35. Wydatki ogółem na pomoc społeczną w stosunku do wydatków ogólnych (w %).....	42
Tabela 36. Wydatki ogółem na administrację publiczną w latach 2006 – 2010 (w zł)	43
Tabela 37. Wydatki na administrację publiczną w stosunku do wydatków ogólnych (w %).....	44
Tabela 38. Wydatki na kulturę fizyczną i sport w latach 2006 – 2010 (w zł)	44
Tabela 39. Wydatki na kulturę fizyczną i sport w stosunku do wydatków ogólnych (w %).....	45
Tabela 40. Wydatki na transport i łączność w latach 2006 – 2010 (w zł).....	45
Tabela 41. Wydatki na transport i łączność w stosunku do wydatków ogólnych (w %)	46
Tabela 42. Wydatki na rolnictwo i łowiectwo w latach 2006 – 2010 (w zł).....	47
Tabela 43. Wydatki na rolnictwo i łowiectwo w stosunku do wydatków ogólnych (w %)	47
Tabela 44. Perspektywy finansowe gminy Zarszyn na lata 2011 – 2021 (w zł)	48
Tabela 45. Poziom zadłużenia gminy Zarszyn w latach 2011 -2021 (w zł).....	49
Tabela 46. Inwestycje w zakresie turystyki planowane do realizacji w gminie Zarszyn w latach 2011 - 2020....	53
Tabela 47. Inwestycje w zakresie edukacji do realizacji w gminie Zarszyn w latach 2011 - 2020.....	56
Tabela 48. Inwestycje zawarte w Strategii rozwoju gminy Zarszyn do 2020	57

Wykresy

Wykres 1. Struktura mieszkańców Gminy Zarszyn według ekonomicznych grup wieku w roku 2010	13
Wykres 2. Liczba uczniów w szkołach w gminie Zarszyn.....	15
Wykres 3. Liczba mieszkań na terenie gminy w latach 2005 - 2009	18
Wykres 4. Liczba bezrobotnych w gminie z podziałem na płeć w latach 2005 - 2010.....	21
Wykres 5. Dynamika zmian dochodu gminy Zarszyn w latach 2006 - 2010 (w %)	23
Wykres 6. Podział dochodów własnych w 2006	27
Wykres 7. Podział dochodów własnych w 2010	28
Wykres 8. Dochody własne gminy i dochody ogółem w latach 2006 – 2010 (w zł)	28
Wykres 9. Dochody gmin i dochody własne na 1 mieszkańca (w zł)	29
Wykres 10. Dynamika wzrostu wydatków w latach 2006 – 2010	31
Wykres 11. Dynamika wzrostu wybranych wydatków bieżących w latach 2006 - 2010.....	33
Wykres 12. Wydatki na 1-go mieszkańca w latach 2006-2010	34
Wykres 13. Dochody i wydatki gminy w latach 2006 - 2010	35
Wykres 14. Relacja dochodów do wydatków gminy Zarszyn w latach 2011 – 2021	49
Wykres 15. Poziom maksymalnego zadłużenia w poszczególnych latach (w %).....	50
Wykres 16. Planowany poziom spłaty długu w poszczególnych latach (w %).....	51
Wykres 17. Wydatki inwestycyjne w latach 2006 - 2010.	52